BASIN SERGİSİ

Milliyet
Halk Gazetesi

Konu, F. K. G. den açılmış ken, devam edelim. Yüksek Plân lama Kurulu toplantılarından bi rinde, «Konut» kelimesi geçince Gökay «Kimdir bu konut?» diye sordu. Plânlama teşkilâtı uzman larından biri üstada, «Konutun mesken olduğunu» izah etti. F. K. G. «Anlamam ben..» diye baş tı itirazı. «Kırk yıllık Kâni olur mu Yani!.. Bunca yıllık meskene ben konut demem..» Gülüştüler, mesele kapandı, gitti.

Aradan birkaç gün geçti ve 5 yıllık plânın «Konut bölümü» nün görüşülmesine başlandı. Bö lüm hakkında İmar ve İskân Ba kanının geniş bir konuşma yapması gerekiyordu. Gökay, ayağa kalktı, bir İsmet Paşaya, bir ta vana baktı ve başladı konuşma ğa:

— Konut problemini halletmek için, önce sosyal konut üzerin de durmayı Bakanlık olarak zo runlu görmekteyiz!»

Birkaç gün önceki tartışmayı hatırlayan Bakanlar, uzmanlar, hep birlikte kahkahaları koyver diler. Gökay şaşırdı ve karşısın da oturan Tarım Bakanı Mehmet İzmen'e. «Ne oldu?» diye sordu. «Yoksa meskene konut mu de dim»

Hür Vatan

Bugün size, İngilizce bilen — Meclis albümünde öyle yazıyor — bir milletvekilimizin hikâye sini anlatacağız. AP nin Çorum milletvekili İhsan Tombuş, — kendisi hayli meşhurdur, hep bi lirsiniz — gayet iyi İngilizce bi lirmiş. Geçenlerde, Amerikan Baş kan Yardımcısı Johnson Ankara ya geldiği zaman, özel uçağının istiyenlere gösterilmesi kararlaş tırılır. Sağa sola haber verilir ken, Mecliste milletvekillerine istiyenlerin gidip görebileceği söy lenir. Eh, madem gelen Ameri kalıdır ve madem Bay İhsan Tombuş İngilizce bilir. Arkadaş ları onun peşine takılarak Ame rikan uçağını gezmeğe giderler.

Peşinde AP. li arkadaşları, uça ğın bulunduğu yere gelen İhsan Tombuş, — İngilizce bilmesi ha sebiyle — öne düşer. Uçaktan içeri girince, tam karşısına bakar ki koskoca bir levha: «No smo king» yazıyor. İngilizce bilir Tom buş, hemen geri döner, arkadaş larına, «maalesef gezemiyeceğiz» der. «Uçağa smokinsiz girilmiyor muş!» Ve İngilizce bilmez arka daşlarını geri çevirir.

Dün Meclis koridorlarında Cum huriyetin muzip parlâmento mu habiri Dündar Arcayürek, önüne gelene bu hikâyeyi anlatıyordu.

Arcayürek bir aralık, hikâyesi ni Çorumlu diğer bir milletvekili — Meclis albümüne göre — Al manca ve az fransızca bilir. Mu zaffer Dündar'a da anlattı. Hikâ yeyi dinliyen Çorum'un diğer mil letvekilininin, bölgedaşını müdafaa etmek lüzumunu hissederek. şöy le dediği duyuldu:

«— İyi ama kardeşim. Bayram değil, seyran değil. Elin gâvuru da ne demiye tayyareye smokin İ giirmeyi mecbur tutmuş?»

İBRADI'nın KADILARI

«Üç kadı'dan biri, cennete gi ec, ikisi mutlak cehennemliktir»

İbradı'dan, ötedenberi bir gele nek olarak kadı, yani yargıç çı kar. O yüzden İbradı'lılar arasın da kadı üstüne pek çok fıkralar anlatılır. (Macit Selekler'in «Ya rım Asrın Arkasından» adlı kita bından.)

Eski İbradı'lılar, Arapça olarak şöyle derler:

«Kadıyan finnar kadun filcen ne» Türkçesi: İki kadıdan birl cennete gitse, ikisi mutlak cehen nemliktir.

„„

Sürüye saldıran kurdu, çoban köpeği, davara hiçbir zarar ver dirmeden kaçırtmış. Çoban da bu hizmetine karşılık, köpeğe bir koyun vermiş. Koyun, yavru lamış, üremiş.

Günün birinde köpek ölünce, kendi malı on koyunu varmış. Bu koyunlar ne olacak, kimin hak kı, diye çobanı bir düşüncedir almış. Kadıya gidip danışmış. kadı, karakaplı kitabı alıp bak mış:

— Koyunlar kadı'ya kalacak! demiş.

Çoban giderken, dönmüş;

— İyi ama Kadı efendi, demiş, bacağından, saçağından da bize birşey düşmüyor mu?

Kadı, bir daha karakaplı kitabı açıp; kendince arapça okumuş:

«Lâ bacak ve lâ saçak, küllü hüm kadının olacak!»

„„

İki avcı, ava çıkmışlar, bir ör dek, bir mezgeldek ve bir kaz vurmuşlar. Ama bir türlü üç ay rı cins avı iki avcı bölüşemeyin ce, kadıya gidip, adaletle üleştir mesini istemişler.

Kadı, iki avcının önüne örde ği itip,

— Bu ikinizin! demiş.

Mezgeldeği kendi yanına çek miş,

— Bu da dâva harcı için! de miş. (Mahkeme masrafı)

Kazın üstüne de elini koyup,

— Ne yapalım, az kaldı, kadı ya da kaz kaldı.. demiş.

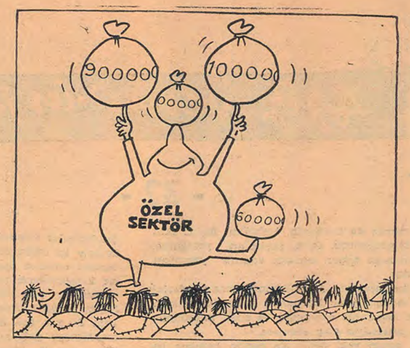

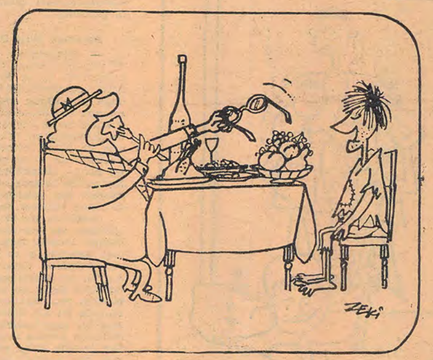

Rapor ve ötesi

Bugün, eğitimcilerin ve okul yönetmenlerinin niteliğini anla tan bir okur yazısını, hiç bir düşünce eklemeden sunuyoruz:

Teyzemin kızı Lisenin birin ci sınıfındadır. Bu sınıftaki öğ rencilerin yaşı kaçsa onun da yaşı o kadar.

Yavrucak hastalandı. Teşhis: Helitit. (Ciğer zaafiyeti).

Doktor, bir ay içinde hastalı ğı yenmiş. Okul, kızcağızın ma zeretini kabul etsin diye, duru mu açıklıyan bir de rapor ver miş. Raporu Hükümet doktoru na tasdik ettirmek lâzımmış. Onu da yapmışlar. Raporu oku la götürmüşler. Okul raporu kabul etmemiş. Özel doktorun raporundaki tasdik yertersizmiş. Hükümet doktorunun kendisi nin rapor vermesi gerekirmiş.

Velisinin okuma yazması za yıf, malî durumu zayıf. İşi ben üzerime aldım.

Hükümet doktoru hastayı ev velce gördüğü için raporun muh tevasını da tasdik etti.

Liseye raporu götürdüm, müdür beye raporu verdim.

Raporu aldı, yüzüme bakma dan raporun arkasını çevirdi. «Kabul edilmez!» dedi.

— Neden kabul etmiyorsu nuz?

— Usule aykırı.

— Verin öyleyse raporu.

— Veremem. Bize gelmiş bir rapordur bu.

— Size hitaben yazılmış değil dir. Raporu verin. Neden kabul etmediğinizi de lütfen izah edin.

Yüzüme baktı, «şimdi izah ederim» dedi. Tebliğler Dergisin den bir tebliği gösterdi:

— İşte bunun için kabul et miyorum.

— Ben de okuyabilir miyim?

— Oku!

Aynısı şu:

«Son zamanlarda bazı okul idarelerinin hasta öğrencileri rapor almak için Hastahane, Prevantoryom, Sanatoryom gibi müesseselere gönderdikleri gö rülmektedir. Raporlar Okul dok toru, Hükümet Doktoru, Belediye Doktoru, resmî hastahane doktorları bulunan yerlerde bu doktorlardan, alınan raporlarla:

Yukarıda sayılı doktorlar bu lunmayan yerlerde özel doktor lardan alınan raporlarla iktifa edilmesi lâzımdır.

Bulunan yerlerde özel doktor lardan alınan raporların imza tasdikleri ile iktifa edilmeyip rapor muhtevasının da tasdik edilmesi halinde rapor yukarıda sayılan doktorlardan alınmış sa yılır.»

— Beyefendi, buna göre ra poru kabul etmeniz lâzım.

— Okuduğunu anlamıyorsun.

— Müdür bey, telâş buyurma yınız. Beraberce okuyalım.

— Peki.

Tebliği okudu. Son cümleyi okumadı.

— Görüyor musun?

— Beyefendi, sonu var.

— Anlamıyorsun. Bulunma yan yerlerde, diyor.

— Ama sonu var.

— Hayır cümle bitiyor.

— Beyefendi, muhtevası tas dikli rapor bu.

— Hadi, hadi sen okuduğunu anlamıyorsun.

— İyi ama siz son cümleyi okumuyorsunuz.

— Okumam. Arada nokta var.

— Peki raporu verin bana.

— Al raporunu, git Maarife. Ben sana anlatamıyorum. Ora da anlatsınlar.

Maarif Müdürlüğünde orta tedrisat müdürüne çıktım.

— Beyefendi Kanunun ve Tebliğler dergisinin açık hük münü rağmen okul idaresi bu raporu kabul etmiyor.

Raporu baktı.

— Tebliğler dergisine göre müdür haklı.

— Nasıl olur?

Zile bastı. Gelen memura:

— Bana tebliğler dosyasını getirin! dedi.

Gelen Tebliğler dergisini ba na uzattı:

— Buyurun okuyun! dedi.

— Beyefendi tebliğ bu rapor kabul edilsin diyor.

— Hayır tamamen aksi.

— Okuyunuz beyefendi! de dim.

Okudu.

— Olmayan yerlerde diyor.

— Aman... Son cümle!...

Tamamen okudu. Durakladı.

— Valla müdür bey bunu böyle anlıyor. Demek ki doğru su budur. Kendisi mümtazen o liseye tayin edilmiştir. Teftiş Heyeti Reisliği yapmıştır. O li senin müdürlüğünü lütfen yap maktadır.

— Netice?

— Netice, çocuk devamsızlık tan bu sene sınıfta kalır. Üzül meyiniz. Pişer, gelecek sene ge çer.

Allah Allah, biz çocuğu Li seye değil de fırına göndermi şiz...

— Öğrencinin hakkı?

— O hak zayi olmaz.

İstidayı yazdım. Götürdüm. Beni görür görmez.

—Birak! dedi, yarın gel. Müta leasını başyardımcı yazsın. Maa rife götürürsün.

— Bugün olmaz mı?

— Olmaz.

Ertesi gün istidayı almağa git tim. Dün kendisi yazmış. Maa rife göndermiş. Oraya gittim. Orta tedrisat müdürü:

— Müdür bey mütaleasını bildirmiş. Bizden karar istiyor. Bakın! dedi.

Okudum. Son cümleyi gene yazmamış.

— Fakat son cümle?

— Efendim, ben bunu Maarif Müdürü beyle görüşeyim. Neti ceyi size bildiririz.

On gün geçti. Cevap yok. Sor dum. İstidayı Bakanlığa gönder mişler. Orta tedrisat müdürü, bu sene sınıfta kalıversin, ne olur, diyordu. Ben de velisini buna alıştırmağa çalışıyorum. Çocuk »olur mu dayı, bütün derslerim iyi, sebepsiz yere ne den kalıyor muşum. Keyfimden hastalanmadım» diyordu. Velisi olan halası «iyi ama bir sene daha aynı sınıfta nasıl okutu ruz. Okumak paraylan oluyor. Biz istiyoruz ki, bir an önce liseyi bitirsin.» diyordu.

Bir ay sonra Vekâletten Maa rif Müdürlüğüne şu cevap geldi:

«... öğencilerinden ...nın rapo ru ilişikte gönderilmiştir. Rapor muhtevası tasdikli rapor olduğu na göre kabul edilerek kaydı nın yapılması lâzımdır. Duru mun öğrenci velisine bildiril mesi».

Çocuk da sınıfını geçti.

Zübüüüük

Pazartesi günleri çıkar haftalık siyasî mizah gazetesi ✻ Sahibi ve yazı işleri yönetmeni: Meral NESİN ✻ Yönetim yeri: Cağaloğlu, Nurosmaniye, Gazi Sinan Paşa Sok. No. 12 — İSTANBUL ✻ Telefon: 22 58 04 ✻ Abone: Yıllık 25, altı aylık 13 liradır. Yabancı ülkeler için yıllık 50, altı aylık 25 liradır. Derginin uçakla gönderilmesi isteniyorsa ayrıca uçak masrafı abone parasına eklenir ✻ İlân: Beş sütun üzerinden her sütunun santimi 15 liradır ✻ Gönderilen yazı ve karikatürler yayınlansın, yayınlanmasın geri verilmez ✻ 50 kuruş, geçmiş sayılar 75 kuruş ✻ İstanbul'da Vatan Gazetecilik ve Matbaacılık T.A.S. de dizilip, basılmıştır ✻ 17 Eylül 1962 ✻ Cilt: 1 Sayı 33

NE MEMLEKETİ?..

(Başı 1 incide)

memleketin nâneleri arasında pek büyük fark yoktur; ha kendi nânemizi yemişiz, ha Amerikan nânesini.. Hal böyle olsa da, yine de kendi nânele rimizin tadı, kokusu ve man zarası çok başkadır.

Gelelim maydanoza. Bütün maydanozlarımızı keçiler yer ken, Ziraat Vekâleti ne yapı yor?

Her ne kadar her elli metre de yarım saat tamir edilen ve sekiz yüz bin liraya nümune lik olarak bir tane imâl edilen Devrim marka otomobil yap mış ve kullanılmasına kıyama dığımız için, daha başkasını yapmamış isek de, bir gülle bahar olmadığı gibi, bir oto mobille de sanayi memleketi olunamaz.

Binaenaleyh biz, her şeyden önce, ne memleketi olduğumu za karar vermeliyiz. Şair İs kenderuluı Vasfî'nin, şu mıs raları ile yazımıza son veriyo ruz:

«Nâne de maydanoz, aman Allah, nâne de maydanoz... Siz bizim haneye haneye gel mez oldunuz!»

Tavla başında

İki ahbap, bir kahvede vi dolu tavla oynarlar ve tabiî birl kaybeder. Kay beden aranır, taranır, ellerini cep lerine sokar çıkarır ve nihayet;

— Kusura bakma, param yok! der.

— Paran yok mu? Eee.. n'ola cak şimdi?

— Ne var bunda a birader? Ölmedik ya.. Elbet bir gün veri riz!

— Yok canım, iş o değil. Ben de yok da.. Kahveciye ne di yeceğiz, şimdi?

tarafından bağışlanmıştır
TÜSTAV

Marko paşa Zübük

NE SAĞCIYIZ NE SOLCU FUTBOLCUYUZ FUTBOLCU

Yakın tarihimizin en büyük ifşaatı
Cumhuriyet devrinde asılanlar

Partili arkadaş!
Ayağını yorganına, boynunu urganına göre uzat!
AF PARTİSİ T.A.Ş.

Son zamanlarda birçok zübük gazeteler, yakın tarihimizin, her kesin bildiği birçok hâdiselerini ifşa etmektedirler. Zübük de ge rici refiklerinden daha geri kal mamak için bu cereyana uyarak, fakat, bu güne kadar meçhul kal mış yakın tarihimizin en mühim asılmalarını, vesikalara dayana rak ifşa etmiye karar vermiş bu lunmaktadır.

Zübük, yazı ailemizden, yazıla rını severek okuduğunuz üç mü habirimiz, Hıdır, Hurşit ve Zür fittinî bu vazifeye memur etmiş tir. Kıymetli muharir arkadaşları mız, İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İdaresinin, Belediye Zabıtası Ceza Dairesinin ve Em niyet Müdürlüğü Ahlâk Zabıtası nın arşivlerini aylarca inceliye rek, vesikalara dayanmak suretiy le, Cumhuriyet tarihimizde gizli kalmış bütün asılmaları meyda na çıkarmışlardır. Bu inceleme sırasında, asılmaların pek çoğu nun, gerek belediye ve gerek ah lâk Zaptıtasının gözünden kaçmış olduğu ve bu sebeble kayda gec memiş olduğu anlaşılmıştır. Ka yıtlara göre, Cumhuriyet devrin de her sene vasatî olarak on bin kişi asılmıştır. Bunlardan üç bin kişi tramvaya ve otobüse asılmış; mütebaki altı bin kişi de kadına, kıza ve masum yavrulara asılmış tır. Geri kalan pek az kişi de borç para alabilmek için bazı va tandaşlara ısrarla asılmışlardır. Bu arada kendilerine münasip bir memuriyet bulmak için poli tika ileri gelenlerine asılmalar dahi varsa da, bunların kaydı bu lunmadığından vesikaları çıkarı lamamıştır.

Cumhuriyet tarihimizdeki en mühim asılma — ismi ve adresi bizde mahfuz — büyüklerimizden birinin evli ve sekiz çocuklu bir genç kadına asılmasıdır ki, bu asılma sonunda evvelâ başına ye diği çanta, sonra da iskarpin dar beleriyle yere baygın düşmüştür.

Cumhuriyet tarihimizde görü len en çok asılmalar, sakallı efen dilerin masum yavrulara asılma sıdır. Başka bir hoca efendi de Kur'an dersi verdiği talebesi kız hafız namzedine asılmış ve kızın babası tarafından fena halde ba sılmıştır.

İstiklâl Caddesinde Fatih — Harbiye tramvayına bir dargelir linin asılması da maalesef ölüm le neticelenmiş ve belediye zabıta memurları kestikleri belediye ce zasını, merhumun mirasçıların dan almak istemişlerse de, zavalı linin bıraktığını almak istemedik lerinden, maalesef bu nakdî ceza tahsil edilememiştir.

— Her sabah besmeleyle açılır dükkânımız!

AZ GITTIK UZ GITTIK — AZİZ NESİN

İKİ EKSELANSIN PAZARLIĞI

Amerika'da gönüllü bir barış ordusu varmış. Buraya ge len Amerika Başkan Yardımcısı Johnson, Barış Ordu sunun gönüllülerinden Türkiye'ye de yollamak istemiş. Ne dense bizim Başbakan, gönüllü barışçıların sayısı üzerinde ekselans Jonhson'la pazarlığa girişmiş. Ekselans Johnson,

— Çok gönderelim. diyormuş, bizim ekselans İnönü,

— Aman az olsun! diyormuş.

İki ekselâns elele tutuşarak sıkı bir pazarlığa girişmişler. Vur aşağı tut yukarı derken, sonunda, elli barış gönüllüsü üze rinde uyuşmuşlar.

Anlaşılır iş değil... Bu Amerika bizim dostumuz; daha doğ rusu biz onun dostuyuz. Göndereceği de savaş ordusu değil, ba rış ordusu, üstelik gönüllü... Pekiy, nasıl oluyor da bizim ekse lans öteki ekselansla,

— Amman, az olsun!,

— Biraz daha indirin şunu...

— Çok gelir!..

diye pazarlık ediyor. Mâdem bunlar Amerikan Barış Ordu sunun gönüllüleri, gelmişlerken gelsinler. Elli gönüllü bize ne yapar, düşmanımızın kovuğunu bile doldurmaz. İnönü'nün bile bu alışverişte pazarlığa giriştiğine bakılırsa bu işte, bizlere açıklan mayan bir dalga var.

Öyle ya, silâha, buğdaya, paraya geldi mi,

— Amman biraz daha, azcık daha çok... diyoruz da, neden gönüllü pazarlığında,

— Çoktur. Bize çok gelir... Biraz indirin! diyoruz?

Hem anlıyamadığımız bir nokta daha zihnimizi kurcalıyor: Türkiye'de Amerikan ordusu zaten var; üsleriyle, aslarıyla, üst leriyle, astlarıyla Amerikan ordusu dolu. Bu Amerikan ordusu nun barış olduğunu biliyoruz. Buradakiler savaş ordusu değil ki, bir de yeniden barış ordusu gelsin...

Yook, burdakiler savaş ordusu da, bir de barış ordusundan gönüllüler gelecekse, Amerika'nın savaş ordusu için pazarlık etmiyoruz da gönüllü barışçılara gelince, neden bizim ekselans pazarlığa oturuyor? Anlaşılır gibi değil...

Hem kuzum elli tane daha gelse ne olur? Burda buncasının yaptıklarından daha başka ne yapabilirler? Altı yanı, bayrakla rımızı yırtacaklar, sarkıntılık edecekler, içip içip adam dövecek ler, geceleri bar dönüşü vazife başında arabayla adam çiğneye cekler, çocukları ezecekler, adam yaralıyacaklar, kadın kaçıra caklar... Başka? İşte hepsi bu... Bunlara da nasıl olsa alışmış git miştik. Ha elli fazla, ha elli eksik, ne çıkar!.. Boşu boşuna Ame rikan ekselansını gücendirmeye değmezdi doğrusu...

TAŞLAMA

NE MEMLEKETİ?..

Ord. Prod. Prof. Dr. Zr. Cr. Zırtullah Kirmanî

Bugünlerde, plânlama üze rinde durulmakta ve açıklan mış olan beş yıllık plân, muh telif noktai nazardan tenkid edilmektedir. Bu hususta nok tai nazarımızı ve ağır gelmez se tenkidlerimizi arzetmek isti yoruz. Evvelâ şu ilmî hakika ti tebarüz ettirmek isteriz ki, memleketin hususiyetleri göz önünde tutulmadan (Bu lâfa dikkat isteriz!) yapılan plân dan bir fayda beklenmemeli dir.

Plân yapılmadan evvel, mem leketimizin ne memleketi oldu ğunun tâyini icap ederdi. Ev velâ şunu anlıyalım: Bu mem leket, ne memleketi? Ziraat memleketi mi, sanayi memleke ti mi? Tanzimat'tan beri, bu mesele bir türlü halledilebil miş değildir. Bir kısımları zi raat memleketi olduğumuzu, bir kısımları ise sanayi mem leketi olduğumuzu iddia eder lerken, bazıları hem ziraat, hem sanayi, daha bazıları ise ne ziraat, ne sanayi memleke ti olduğumuzu söylerler. Öy leyse, biz ne memleketiyiz? Daha bu husus bile tenevvür etmeden, plânlama mümkün müdür?

Nâçizâne fikrimize kalırsa, biz ne sanayi, ne ziraat, ne ticaret memleketiyiz; biz, bir siyaset memleketiyiz. Bizde sanayi, ziraat veya ticaretle değil, ancak ve ancak siyaset le geçinilir. Bu hakikat şur dan da âşikârdır ki, vatandaş larımız bugün, ne ekmek, ne iş istiyorlar, yalnız ve yalnız af istiyorlar. Aftan sonra da öreke istiyeceklerdir.

Biz, hakikaten bir ziraat memleketi isek, niçin hâlâ Amerika'dan nâne getirtmekte yiz? Bir ziraat memleketi için Amerikan nânesi yemek, haysi yet kırıcı bir vaziyettir. Biz, kendi nânelerimizi yemekle bitiremezken, velev ki dostu muz olsa bile, niçin yabancıla ra avuç açarak onların nâne sini istiyoruz?

Evet, NATO câmiasından ol mamız hasebiyle ve Garp de mokrasisi cephesinden bulun mamız dolayısiyle, her iki

(Devamı 8 de)

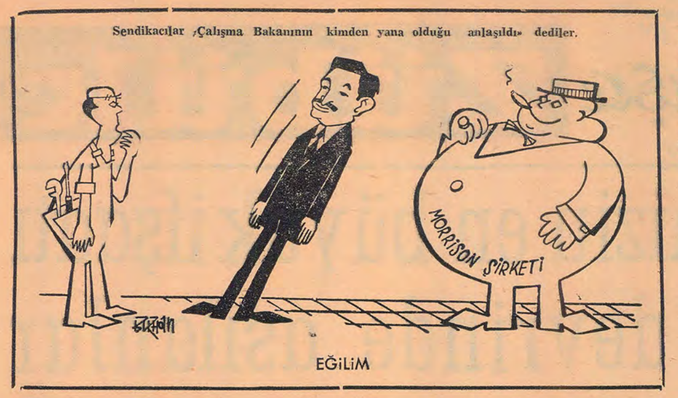

Bugün beni, Yarın devleti

Koşar adım, karakolun kapısından içeri daldım. Zıngır zıngır titriyordum. Çayını yudumlayan komisere,

— Komiser beyi. Beni soydular, dedim.

Sürütü. Bu davranışı beni büsbütün raydan çıkardı,

— Komiser bey, duyuyor musun? Beni soydular.. diye tepindim.

— Derviş Beye git, dedi, ben ahlâk zabıtasındanım. Ben karışmam.

Başka bir odaya girdim. Babam yaşında bir polis,

— Anlat, ne oldu?. dedi.

— Soyuldum..

— Nasıl oldu bu, bir bir anlat bakalım?.

— Polis bey, biz on arkadaş, bir odada, bir ranzada yatarız. Hepimiz koyun koyuna yatarız. Bu sabah kalktım ki.. Hepsine sordum, yan çizdiler..

— Kaç kağıdın yürüdü?

— Bin iki yüz..

— Atmaaa, len senin topun bin kâğıt etmez be! Ama kanun bu, bir kere sorup soruşturacak ğız. Sen şimdi git, birkaç gün sonra bir uğrayıver.

Uğradım, bir başka polis;

— Hiç akıntıya kürek çekme, arkadaş, dedi; senin para gitti..

Hiç uğraşma, ha? Benim kırk paranı gitsin, kırk gün kırk gece gözüme uyku girmez. Yallahi para için değil, hırsız dediniz mi, zıvanadan çıkarım da ondan. Bu gün beni soyan, yarın devletin anasını ağlatır.

Yemeden içmeden kesildim. Benim bu halimi gören bir dost;

— Şabancığım, dedi, sana ne oldu böyle? Hep kara kara düşünüyorsun?

— Hiç sorma, dedim, soyuldum!

— Şabancığım, üzülüdüğün şeye bak hele. Tamam, seni soyanı bulduk, gitti.

— Nasıl?

— Söylerim ama, bana bir elli lik toka edeceksin. Bu iş parasız olmaz. Bizim polis bu işin altından çıkamaz. Söyle hele, sen polisten umudunu kestin mi?

— Kestim ya..

— Tamam, şimdi beni iyi dinle. Ben seni çok derin bir hoca ya göndereceğim. Kendisine durumu iyice anlatacaksın. Pirci Hoca

ŞAKİR BALKI

ca bu. Pirci Hocanın çok kuvvetli ilmi vardır. Bir iki nefes, tamaaam.

Sevindim. Bir taksiye atlayıp verilen adrese gittim. Avuç içlerime baktıktan sonra,

— Ya destuur de! diye söylendi.

— Ya destuuurrr..

— Bir daha..

— Ya destuuurrrr.

— Aman çok dikkatli ol Cinler, periler, melekler gelmeye başladılar. Anlat derdini şimdi.

Anlattım. Pirci Hoca gayet cidi olarak:

— Kolay, çoook kolay.. dedi. Hırsızı buldık gitti.

Odanın içine su dolu bir leğen koydu. İçine ufak taşlar atmağa başladı. Durmadan da huuu çekip duruyordu. Taş atma ve huuçekme işi bittikten sonra, beni bir sedirin üzerine uzattı. Ayak bileklerimi bir iple iyice bağladı. Kulağıma;

— Şimdi, dedi, tabanlarını bada firçasiyle gıdıklıyacağım. Ama hık mık yok.

Durmadan hah hah hah.. Kah kah kah.. Hi hi hiii.. diye bağırdım.

Pirci Hoca, badana fırçasını elinden atarak,

— Tamam, tamam! diye söylendi. Seni soyan, uzun boylu, esmer, şişmanca bir adam. Böyle birini görür görmez hemen üstüne atıl.

Çok sevindim buna, ayrılırken,

— Hocam, borcum ne kadar?, dedim.

— Siz fakir bir adama benzi yorsunuz, yüz papel verin kâfi..

Uzun boylu, şişman, esmerce bir adamın peşine düştüm. Herif nereye, ben oraya. Tam herifi girtlaklıyacağım sırada, bir bay, «ya hu, ne yapıyorsun?» dedi, «Sena tör de boğazlanır mı?»

İşi polis hafiyeliğine döktüm. İş inada bindi.. Beni soyan adamı ensesinden yakalayıp adalete teslim etmek istiyorum.

Kahvenin önünde oturmuş, pis pis düşünüyordum. Yanıma çember sakallı bir adam soukldu. Sırtımı sıvazlıyarak,

— Evlâd. dedi, böyle ne düşünüp duruyorsun?

— Hiç sorma ağabey, dedim. Soyuldum, hırsızı arıyorum..

— Hiç üzülme sen. Hırsızı da, parayı da bulduk gitti. Ama beni göreceksin. Nasıl?. Hemen bir otobüse atla, doğru Kütahya'ya. Orada Nurcu Nene vardır. Ona git, benden yana bir selâm sar kıt. Ben onun İstanbul temsilcisiyim.

Ertesi gün, yollara düştüm. Nurcu Nene'nin evini buldum. Bul dum ama, içeri girmek mümkün değil. Millet kuyruk olmuş.. Yanıma şişi bir adam sokuldu.

— Senin sıran bir hafta sonra ya gelir, ya gelmezsi dedi.

— Aman birader, sen ne söylüyorsun!

— Kolay, bana bir elllilik toslarsan, seni içeri aldırırım..

İçeri girdim. Merdiven başında biri önümü kesti.

— Şuraya gir, bir boy abdesti al! Dedi. Giriş ücreti yirmi beş kâğıttır.

Baktım olacak gibi değil, kaçmağa karar verdim. Düşünüyordum, sakallı biri, önümü kesti.

— On lira da takunya parası ver.. dedi.

Yıkandıktan sonra huzura alındım. Nurcu Nene'yi görünce, (öğrettikleri üzere):

— Selâmünaleykûm ya Hazreti Fadime! diye seslendim.

Evin içi çatur çutur etmiye başladı. Yanıma sokuldu. Ben anlattım, o dinledi. Sonra başladı huuu çekip dua etmeye:

«El aşkı minel fesatı ve berakâtuuu.. Yâ Havva, yâ Âdem Baba; Leylâ ile Mecnun, Tahir ile Zühre, Ahmet ile Memet.. Babil kulesinde bir şeytan, bir dervişi yakalamış. Maşallah.. El Cezire, el Kairo yallah. Pirimiz üstadımız Baltacı Aptullah Paşanın emirleri ve zikirleri üzre, vesôhan allah.. Bu ne perhiz, bu ne hayır turşusu? Yallahi, billâhi, tallahi e yallahi, âmiiin.. El kubur, el cumhur, el arabia maşallah maşallah.. Seni soyan adamı bulduk, yallah. Kısa boylu, sarışın, uzun boylu bir adam, illallah. Böyle bir adam görünce kendisinden nezaketle paranı iste, o hemen çıkarıp verecektir, eyvallah...»

Huzurdan ayrılırken,

— Borcumuz? dedim.

Yardımcısı atıldı:

— Sus dedi. Nurcu Nene para lâfından hoşlanmaz. Para işine ben karışıyorum. İki yüz lira verecektir..

Korkudan,

— Buyrun, dedim.

Hiç renk vermeden erimeğe baş adım. Otele zor indim. Beni soran adamı bir anseliyebilsem..

Kısa boylu, sarışın bir adamı gözüme kestirdim. Yanlışlığa meydan vermemek için birine sordum, «Yanarsın» dedi, «O adam memleketin en gözde Ağasıdır.» Korkudan vazgeçtim.

Yemek, içmekten kesildim. Gözüme hiç uyku girmiyor. Gündüzleri kahve köşeleri ve sokak başlarındayım. Hava kararınca da bekçi babalarla beraber dolaşıp duruyorum. Tüm bekçilerle ahbap olup, çıktım. Onlar nereye ben de oraya. Ahhaaahhh, o kadar zayıfladım ki biri püüf dese yere yığılacağım. Bekçi arkadaşlardan Ziya, «seni Emniyet Müdürü istiyor» dedi. Sevinerek gittim. Dinlene dinlene müdürlüğün merdivenlerinden çıktım. Ayakta duracak halim yok. Müdür bey,

— Seni bekçi yapsak ne dersin? dedi.

Karşılık vermedim.

— Senin karşında kimse daya namaz, iki ay sonra da bekçibaşı yaparız..

Kabul etmiyerek yanından ayrıldım.

Aylardanberi cepten yiyorum. Bir deri, bir kemik kaldım. Ama beni soyan adamı enninde sonunda enseliyeceğim. Bir yere oturmuş, kafamda iki aylık bir plân kuruyordum. Yanıma cübbeli bir adam sokuldu,

— Ne düşünüyon gardaşım?. dedi.

— Beni soydu bir namussuz. Onu arıyorum...

— Golay be gardaşım, çog golay bu. Hocalara gittin mi heç?

— Gittim.

— Kimlere gittin?.

— Pirci Hocaya, Nurcu Nene'ye... Ama hepsi boş çıktı.

— Olmayı işde. Pirci Hoca çıcıcılara çocuh doğutturur. Nurcu Nene de dehaliyecidir, dehaliyeye bahar. Diğne beni, diğne beni. Hele, Diyarbakır'da yatır vardır. Orada çok yatır vardır a.. Bu yatırın ismi Eylanı Ceylân'dır. Ben den yana gendisine bi dua eyliyi ver, o anlar kimin gönderdiğini.. Bu mektubu da oradakilere viri ver. Emme bu megtuba elli gayme vireceksin. Vir parayı...

Umut dünyası yal Ver elini Diyarbakır. Saç sakala karışmış bir adam,

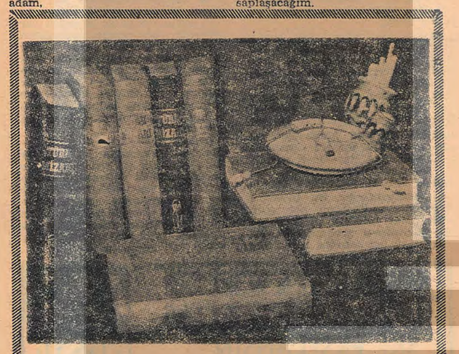

Ünlü Türk Mizahçılarının en güzel beş kitabını nefis bir cilt içinde sunuyoruz:

Türk mizahı

AZİZ NESİN'DEN: Mahmut ile Nigâr
ADNAN VELİ'den: Seçim Konuşmaları
BÜLENT ORAN'dan: Üç bacaklı kedi
RIFAT ILGAZ'dan: Radarın Anahtarı
ORHAN KEMAL'den: Bâbil Kulesi

450 Sayfa, Nefis cilt, Fiyatı: 10 lira

Ödemeli olarak gönderilir: Karikatür Yayınevi, Nuruosmaniye Gazi Sinan Paşa Sok. No. 12 — İSTANBUL

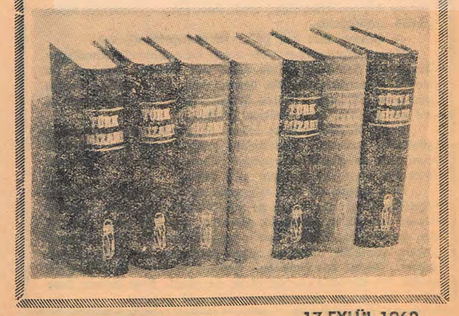

— İki tane de mum al! dedi. İçeri mumsuz girilmez, çarpılırsın...

Paçalarından belâ akan bir adam önümü kesti,

— Giriş elli papeldir! dedi.

Bir bilet alıp içeri girdim. Ayakta duracak halim yok. Yatırın başında nöbet tutan kara sakallı biri,

— Sanduka kaç defa ileri geri giderse, o kadar on lira verecek sin, dedi.

Sandukanın başına geçtim. Ben «destuuurrrr!.» dedikçe sanduka ileri geri gitmeğe başladı. Sandukada vatgel makinelerine döndü, tutabilirsen tut. Her gidiş geliş on papel olduğuna göre, var sen hesap et. Sandukanın içinden bir ses geldi:

«Senin paranı çalan adam İstanbul'da yaşıyor. Evli, kara kuru bir adam. Şimdi şu anlarda bütün yük korkular geçiriyor. Senin paranı aldığı yere bırakacaktır, Hay di geçmiş olsun.. Huzurdan çıkarken kapının sağındaki kutuya yüz lira bırak ve öyle çık.»

Kör topal İstanbula döndüm. Elimdeki paralar da suyunu çekmişti. Ertesi günü karakola uğradım. Beni gören komiser,

— Vay ulan, sen nerelerde idin be? Diye çıkıştı.

Bir sürü evrak karıştırdıktan sonra, bekçiye,

— Şu iki gün önce yakaladığımız adamı getir bakalım, dedi.

İçeri bir yorgansız girdi. Komiser,

— İşte, dedi; seni soyup soğana çeviren adam!

— Bu değil.. dedim.

— Nereden anladın?.

— Ben hırsızların gözünden anlarım. Ben dıvacı değilim..

— Ama bir daha buralara düşmeyesin..

— Düşmem

İşi öbür dünyaya havale ettim. Beni soyan dürzü ile orada hesaplaşacağım.

TEK DELİK

Aziz Nesin'in Romanı

- 32 -

— Yapma Abbas Bey, dedim, bu kadar da olmaz. Yahu, bütün insanlar mı kötü? Herkes sana kötülük etmek için ağız birliği mi ettiğ?

Acı acı gülüdü;

— Eeee.. tabii, dedi, bir kere ayak topu olunca, herkes tekmeler..

Bu ayaktopu lâfını sık sık tekrarladığı için, ne demek istediğini sordum. Anlattı:

— Hayatta bir insan haksızlığa uğrayabilir, sende ler. Ayakta durabilmek için yakın bildiği birisine gider, uğradığı haksızlığı ve vaziyetini anlatır. Dinleyen adam, onun sendelediğini görünce üstüne abanacak da yük olacak diye korkusundan, yani kendini korumak için, bir tekme de o vurur. Tekmeyi yiyen, daha çok sendeler. Bir üçüncü üstüne giderek, önce ilk uğradığı haksızlığı, sonra başına gelen ikinci kötülüğü anlatır. Dinleyen adam, eskisinden de daha çok sendeliyen adam kendisinden yardım istiyecek de üstüne yıkılacak diye korkusundan şiddetli bir tekme de o indirir, yardım beklerken kötülük görünce, büsbütün şaşırıp sersemliyen adam, bir dördüncü arkadaşına gider. Uğradığı haksızlıkları anlatınca, elbet bir bokluğu var ki bu herifin buna bu kadar kötülük etmişler, aman şundan kurtulayım diye bir tekme de o savurur. Adam yıkılır, yerlerde yuvarlanır. Kurtulmak için gider, başkasına durumu anlatır.

Onu dinleyen inanmaz: «Yahu bütün haksızlıkları da sana mı yapıyorlar...» der, zorla ayakta duran adam üstüne yıkılacak diye korkusundan, kendisini korumak için bir tekme de o indirir. Artık ayak topuna dönmüştür. Kime gitse, anlatsa, bir adamın başına bu kadar haksızlık ve belâ geleceğine inandıramaz onları, onlar da üstlerine yıkılmasın diye boyuna tekmeler vururlar.

Böyle böyle adam, adamlıktan çıkar ve işte günün birinde benim gibi ayak topu olur. Onun için sen de benim gibi ayak topu olur. Onun için sen de benim uğradığım haksızlıklara inanmamakta haklısın, Eğer tımarhanede olmasaydık da, dışarıda olsaydık ve sen benim arkadaşım olsaydın, ben de sana başına gelenleri anlatıp, bana destek olman, yardım etmeni istesaydım, bir tekme de sen vururdun bana... Bütün mesele, bir kere insanın kötülük görüp, haksızlığa uğrayıp ayağın sürçmemesi, yere yuvarlanmamasıdır. Bir kere yuvarlandın mı yandın, ondan sonra seni insanlar ayak topu gibi birbirlerine atarak senden kurtulmağa çalışırlar.

Dâva vekili Abbas Bey'in kaç yıl önceki sözleri içime işlemiştir. Ben de ayak topu oldum artık, hem de çoktan... Bir insanın bu kadar haksızlığa uğramış olmasına kimseyi inandıramam. İlk ayağının sürçmesi, Askeri Lisede Paşa'nın elbisesini giymemle başlamıştı. Ondan sonra sende leye sendeleye kime gitsem, üstümüze davanacak diye korkularından, beni tekmeleye tekmeleye birbirlerine attılar.

Abbas Beyin sözleri benim için büyük bir ikaz oldu. Yeniden topalanıp ayağa kalkacak ve bir daha da ayak topu olmaktan kurtulacaktım.

Doktora, iyi olduğumu söyledim. Muayenem sırasında da da, zaten hasta olmadığımı ve delilik numarası yaptığımı anlattım. Doktor gülerek,

— Delilik numarası yapmak da bir deliliktir... dedi.

Dedi ama, beni de hastahaneden çıkardı, yeniden hapishaneye geldim. O doktorun da bana bir tekme vurduğunu sonradan öğrendim. Benim için verdiği raporda, benim sahtekârlık yapmadan duramayan bir ruh hasta sı olduğumu yazmışı. Yediğim en acı, en büyük tekme bu olmuştu. Çünkü, artık kendimi sahtekârlıktan da kurtaramazdım, tıp ilmine süre, sahtekârlık yapmadan duramayan bir ruh hastası idim. Hiç kimseye sahtekârlık yapmadığımı, masum olduğumu anlatamazdım artık...

Düştüğü, yuvarlandığım yerden kalkıp toparlanmağa, ayak topu olmaktan kurtulmağa karar verdiğim gün, tıbbin tekmesiyle yeniden yere yuvarlanmıştım. Ama içimde ayak topu olmaktan kurtulacağım ümidi vardı.

...

Kapısının üstündeki mermerde, arap harfleriyle «Adıdı kabartmada «Küllü seyyûn zaikatulmevt» yazılı olan cami duvarının dibi gölgeli olduğu için, mahkûmlar buraya dizlerinin üstüne çömelmiş konuşuyorlar, çay, kahve içiyorlardı. Günün konusu, Ayıboğan Arif'in içtiriye eroin sokuşu idi.

Dinle imanla uzak — yakın hiçbir ilgisi olmayan, ünlü sabıkalılardan on iki yıla hükümlü Ayıboğan Arif günün birinde kendini namaza vermişti. Cezaevinin imamı avluya girer girmez, Ayıboğan da arkasına takılıp onunla birlikte camiye dalıyor, namazını kılıyordu. Ama, eski kötü huyundan da vazgeçmiş değildi. On altı yaşındaki Kız Cemil, her zamanki gibi yine onun hizmetindeydi. Arkadaşları:

— Ulan Ayıboğan, bu İkisi bir arada gitmez. Boyuna ca günahsa girivorsun dedikce, Ayıboğan onlara,

— Oğlum, diyordu: biz lâyık adamız, hamdolsun. din işiyle dünya işini birbirinden ayırdık. O iş başka bu daha başka.. Ne demişler, ibâdet de gizli, kabahat.. de.. kimsenin gözü önünde bir iş yaptığımız yok. Bizimki si gizliden gizli.. Boyumuzca günah işledik diye namaz dan da mı olalım. İmam efendi söyledi, Allah affedicidir...

Ayıboğan, o kadar imama bağlanmıştı ki, nemen imamın arkasındaki ilk sırada namaz kılabilmek için, onu kollar, imamla birlik camiye girerdi. Yerini, cemaatten başka hiçbirine kaptırmaz, secdeye varınca, bası imamın ayakları dibine gelecek gibi, ilk sıradaki yerini alırdı. Bu namaz dükkânlığından anlaşılmayan bir yanı, Ayıboğan'ın yalnız İkindi namazlarını kılmasıydı. Sabah, öğle, akşam namazlarını kılmazdı. Yatsı namazı zamanında zaten cami kapalıydı. Başka vakitlerde cami ye girmeyen, namaz da kılmayan Ayıboğan, hiçbir İkindi namazını kaçırmıyordu. Oysa, akşamları yatağında, yine çifte kâğıtlısını içiyor, sarıkızı «esrar» yanından eksik etmiyordu.

Bir konuşma sırasında Ayıboğan'ın namaz surelerini bile bilmediği ortaya çıktı. Ne namaz surelerini biliyor, ne namazların kaç rekât olduğunu, ve nasıl kılındığını.

Ayıboğan, kendisiyle alay edenlere,

— Olsun, zararı yok, dedi; siz benim kalbime bakın. Kalbim temiz. İmam efendinin ardında sıdk ile namaza durdum mu, âyet bilmesem de, içimden türkçe olarak «Allahım, sen beni affet!» diye dua ediyorum. İmam efendiye sordum, «olur, ve de seninki Allah indinde daha da makbuldür» dedi.

Cami duvarının dibinde oturanlar, işte bu konuyu konuşmaktaydılar.

Genç adamla Paşazade Ferit de yanyana oturmuş, işte bunu konuşuyorlardı. Genç adam;

— Mahkûmlardan camiye gidenler çok var, dedi.

Paşazade;

— İnsanoğlu ne kadar suçluysa, o kadar da dindar oluyor... dedi.

Genç adam;

— Ya siz? diye sordu.

Paşazade;

— Evet, bir zamanlar, ben de öyleydim.. dedi.

— Ayıboğan'a ne dersiniz?

Paşazade Ferit, alaylı alaylı gülerek,

— Söylememe lüzum yok, dedi, çok yakında kokusu çıkar. Herkes gibi siz de öğrenirsiniz.

Bu sırada, İkinci kısım tarafından bir feryat yükseldi, acı çığlıklar.. Biraz sonra da Başgardiyan Arnavut İsmail'le gardiyan Läz Yusuf'un, hırsızlıktan sabıkalı Alyanak Aram'ı sürükliyerek merdivenlerden indirdikleri

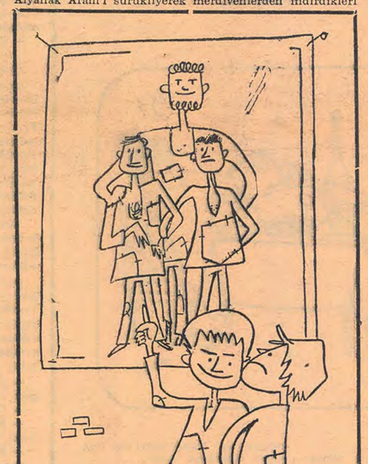

görüldü. İki gardiyanın arasındaki Alyanak Aram, düşmemesi için pantalonunun belini tutarak yürüyor. Donu görünüyordu. Gardiyanlar sürüklediklerî için, Alyanak bir türlü uçkurunu, kemerini toparlıyamıyordu.

Gardiyanların vurdukları, döğdükleri yoktu ama, Alyanak avazı çıktığı kadar bağrıyor, «Vurma âbi, döğme âbi! Ayaklarımı öpeyim!» diye yalvarıyor, gitmemek için direniyordu. Bahçedeki mahkûmlar işe karışmasınlar diye gardiyanlar onu bahçeden geçirinceye kadar döğmüyeceklerdi. Ama, kapı altından geçer geçmez, dayak başlıyacak ve Alyanak asıl sopayı hamamda yiyecekti. Hamamdaki ses, dışarıdan duyulmazdı. Alyanak, başına gelecekleri bildiği için, ağlıyor, yalvarıyor, gitmemek için direniyor, yerlerde sürükleniyordu.

Herkes bu olayla ilgilenmiş, Aram'ın sesine koşmuştu. Yalnız Paşazade Ferit bey yerinden kıpırdamadı. Genç adam,

— Vahşet!. dedi.

Paşazade, pişkin bir gülümseyişle,

— Bunlar hapisanenin âdi ahvalindendir.. dedi.

Ve meraklanan genç adama;

— Şimdi anlaşılır, öğrenirsiz. Zannederim ki eroin meselesidir.. dedi.

Gerçekten de İki gardiyanla Alyanak Aram, kapıaltından girip bağırmalar kesilince, işin içyüzü öğrenildi. Babacım'cı Alyanak Aram'ın o gün mahkemesi vardı. Mahkemeye girmek için Adliye koridorunda sırasını beklerken, dışarıda serbest olan eroinci arkadaşları, renkli çocuk balonlarının içine koydukları eroinleri, jandarmalar görmeden Aram'a yutturmuşlardı. Aram üstüste İçi eroin dolu sekiz balon yutmuştu. Bu balonlardaki eroinler içine duvardan kazınan kireçten katkılar karıştırılarak paketlenirse, üç yüz liraya satılacak, bunun İki yüz lirasını ziyaret günü gelip alacaklardı Böyle, Alyanak Aram, hem bir hafta eroinini çekecek, hem de yüz lira kazanacaktı. Aram, bu ticareti, her mahkemeye gidişinde yapıyordu. Ama bu sefer, evdeki hesap çarşıya uymamıştı. Bir namussuz çivi koymuş, başgardiyana Aram'ın eroin balonu yuttuğunu, bunları helâda çıkarıp, balonun İçini boşaltarak paket paket eroin sattığını İspiyonlamıştı.

Mahkeme dönüşü cezaevinde her zamanki gibi üstü başı, ayakkaplarının İçine kadar aranan Aram'da, hiçbir şey bulunamamıştı. Ama başgardiyan, Alyanak'ın arkasına İki adam koymuştu. Akşamüstü Aram helâya girince İki gardiyan onu bitişik helâda açtıkları delikten gözetlediler. İçi eroin dolu balonlar midede hazmolmuyor, olduğu gibi çıkıyordu. Alyanak, İçindeki balonları daha çabuk çıkarmanın yolunu da bulmuştu. İki gün önce cezaevi doktoruna viziteye çıkıp, bende kabız var, diyerek bir şişe İngiliztuzu da almıştı. Bu akşam, İngiliz tuzunu bol bol İçtiği İçin, balonları çıkarması da kolay olmuştu.

Alyanak Aram, ancak daha İki balonu çıkarabilmişti ki, helânın kapısı ardına kadar açıldı. (Cezaevi helâları İçerden sürgülenemez, sürgüsü yoktur.) Alyanak Aram, karşısında başgardiyan Arnavut İsmail'le gardiyan Läz Yusuf'u görünce, hemen avucundaki İki balonu birden tekrar yuttu. Fakat İngiliz tuzunu fazla almış olduğu İçin, tam o sırada, İradesi dışında olarak bir balon daha dışarı çıkardı. Ama, bu balon kayıp, helâ çukurundan İçeri gitti. İki gardiyan, Alyanak'ı tutup kollarından çıkardılar. Aram, pantalonunu toplamaya bile vakit bulamamıştı.

İngiliz tuzunu fazla kaçırmış olacak ki, gardiyanlar sürüklerken de bir yandan balon çıkarmaktaydı. Asıl hamamda sopa altındayken korkudan balonların hepsini çıkarmıştı.

★

Paşazade Ferit Bey,

— Cezaevinden çıkınca dedi, artık büyük şehirler de yapamıyacağımı anlamıştım. Beni herkes sabıkalı bir dolandırıcı olarak tanıyordu. Belki bir taşra vilâyetinde, hattâ bir kasabada hayatımı kazanabilirdim. Eskiden olduğu gibi büyük İhtiraslarım kalmamıştı. Şunun bunun ayağına top olmadan namusumla çalışıp hayatımı kazanmaktan başka hiç bir İsteğim yoktu. Nereye gideceğimi de bilmiyordum. Yardım İstiyecek, akıl danışacak kimsem de yoktu. Hemcinslerimden korkmıya başlamıştım. Geçinebilmek İçin — üç yüz lira param vardı. O zaman İçin İyi para... İstanbulda bir gece bile kalmak İstemedim. Bir otelde kalacak olursam, otel defterine hüviyetim yazılacağı İçin polis İzimi bulurdu. Hiç bir suçum olmadığı halde polisten korkuyordum.

Sirkecide otobüslerin durağına geldim, gözüme keşfettiğim bir otobüsün en son gittiği yere bilet aldım. Otobüs sabaha karşı saat örtte hareket edecekti. O geceyi kahvelerde ve yollarda geçirdim. Tam zamanında otobüsteydim. Uzun süren yolculukta İstikbâlim İçin hiç bir şey düşünemiyordum Yeni aldığım güzel bir valizimden başka hiç bir şeyim yoktu. Üstümde hazırcıdan aldığım yeni elbisem vardı ve beyaz gömleğim. Sırtımda yatımla İyi bir kılıktaydım. Otobüsümüz üç — dört saatte bir bazı yerlerde duruyordu. Akşam üstü otobüsün durduğu kasaba o kadar hoşuma gitti ki, ne olursa olsun burada kalıp şansımı denemeye karar verdim. Karnım çok acıktığı İçin otobüs yolcularının etrafında dönen bir çocuktan sattığı çöreğe benzer şeylerden bir tane almak İçin, elimi cebime attığım zaman cebimde para olmadığını dehşetle gördüm. Halbuki otobüse binmeden önce bütün paramı pantolonun sağ cebine koymuştum. Her İhtimale karşı öbür ceplerimi de aradım, yok... Otobüse bineceğim sırada kalabalıkta bir yankesici beni çarpmış olacaktı. On paraşız, evet, on paraşız kala kalmıştım. İster İstemez tekrar otobüse dönmek mecburiyetinde kaldım. Otobüs hareket etti. Yeniden İçime bir korku düştü. Bir gün önce yediğim yemekte durduğum İçin karnım da çok acıkmıştı, Yirmi dört saattir açtım. Belki de açlık bütün morelimi bozmuştu. Gece olmuştu, Otobüsümüz koyu karanlık İçinde yol alıyordu. Gece yarısına doğruydu, otobüs yol üstündeki bir kahve önünde durdu. Son durağı yere otobüsün daha İki saatlik yolu vardı. Otobüsten İnmiyecektim ama, ne olur ne olmaz diye valizimi de otobüste bırakmayıp yanıma aldım, otobüsten atladım. Atlar atlamaz da karanlıkta yüzlerini seçemediğim bir takım İnsanlar,

— Muallim Bey, muallim bey!.. diyerek etrafımı kuşattılar. Bir tanesinin elinde gürültü çıkaranlı aman bir lüks lâmbası vardı, lâmbayı yukarı kaldırmış, beni İşıkta tanımak ve tanıtmak İster gibi yüzüme tutuyordu.

— Hoş geldiniz muallim Bey!..

— Böyle buyurun muallim bey...

— Safa geldiniz muallim bey..

O kadar sıkışmıştım ki, adamlara lâf anlatacak ve ziyette değildim. «Hoş geldiniz muallim Bey!» diyenleri «Bimaz müsade... Helâ nerde?» diyerek elimle İteleyip kendime yol açtım. Telâşımdan maksadımı anlayıp, bir tiyar lüks lâmbasını verdiği bir delikanlıya,

— Muallim Beye memişhaneyi gösteri dedi.

Elinde lüks lâmbasını tutan delikanlı,

— Buyurun muallim bey! diyerek önüme düştü. Gittik de gittik, gittik de gittik. En sonunda dayanamayıp,

— Kardeşim ben küçük su dökeceğim. O İşi şurada da da yaparım... dedim.

Delikanlı,

— Olmaz Muallim Bey, ah şurası, geldik İşte!.. dedi.

Karanlıkta bastığım yerleri pek farkedemiyordum ama tarla gibi, kır gibi bir yerlerden geçiyor, çitlerden, hendeklerden atlıyorduk.

— Vaz geçtim kardeşim, şuraciğa ediveririm dedimse de, delikanlı,

(Arkası var)

REKLÂMLAR İÇİN EN İYİ VASITA GAZETE VE DERGİLERDİR.

GAZETE VE DERGİLER İÇİN DE EN GÜVENİLİR ARACI BASIN İLÂN KURUMU'dur.

İSTANBUL GENEL MÜDÜRLÜK : Türkocağı Caddesi No. 1 Kat 3 Telefon: 224334 — 85
İSTANBUL ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : Türkocağı Caddesi No. 1 Kat 3
ANKARA ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : Ulus İşhanı «E» bloku No. 41 Kat 2 Telefon: 105817 — 105787
İZMİR ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : İkinci Kordon Mimar Kemalettin Caddesi Küçük Kardiçali Han Telefon: 23911

TELGRAF: BASINKURUMU
ADANA ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : Abidinpaşa Caddesi Remo İşhanı 46
BURSA ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : İnönü Caddesi Aysan Han No. 20 Telefon: 2559
ESKİŞEHİR ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : PORSUK İŞHANI KAT 2 No. 1
KONYA ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ : İstanbul Caddesi Yusufağa Sokak Terzioğlu pasajı No. 1
ZONGULDAK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ: Amele birliği pasajı No. 15/16 Telefon: 2038

(BASIN 14347)

YARIŞMA Yazıları

Nafiz Bey'in düdüğü

Okullar, yeni açılmıştı. Lisenin son sınıfındaydık. Öğretmenlerle tanışalı daha bir hafta olmuştu. Okul hayatına henüz alışamamıştık. Bu arada, öğretmenlerin çoğu işi sıkıştırmışlar, durmadan anlatıyorlardı. Gözlerimiz ders dinlemeye çabalarken dahıyor, kulaklarımız uğuldıyor, başımız dönüyordu. En tutulduğumuz taraf da derslere acele olarak girişenlerin bu sınıfa, sınıfa ilk girdiği zaman, tahtaya kocaman harflerle «müzik ruhun gıdasıdır» tekerlemesini yazdırtan yeni müzik öğretmenimiz Nafiz beyin gelmesiydi.

Okulların açıldığı gün, ilk derste hal hatır sormadan, bize müziğe dair ne varsa anlatmış, fakat sözlerinin hiç ilgi uyandırdığını sezince, elini saat cebine atıp ufacık bir düdük çıkartmıştı. Bu hareket sınıfta beklenen neticesini vermiş, yarı uyuklu başlar merakla dikilmişti. Nafiz bey de bundan istifade ederek, ilgiyi üzerinde toplayabilmekten memnun, bize gereken açıklamayı «Bunun adı diyapozondur arkadaşlar» diyerek yapmıştı. Dersin sonuna kadar da düdüğün üstün meziyetlerinden bahsetmiş, ama bir kerecik olsun üfürmemişti. Biz de ha çalacak ha çalacak diye onu dinleyip durmuş, ancak ders zilinin çalıp diyapozonun çıktığı yere girmesiyle ümitlerimiz son bulmuştu.

Nafiz bey, herhalde anlattıklarına karşı gösterilen ilgisizliğin acısını bizden bu şekilde çıkartmak istemişti.

Aradan bir hafta geçip de öğretmenimizin derse girmesini beklediğimiz sınıfta, şimdi iki kuyvetli düşünce çatışıyordu: Müdemessil Uzun Hasan ve tarafttar ları öğretmenin diyapozonu bu ders yine gösterip öğrümüyeceğini, kekeme Kâmil grupu ise, bunun aksini iddia ediyorlardı. Taraflar sinemasına, yumurtalı piyazına, aşuresine, tramvay biletine bahse giriyorlardı. Bu arada, öğretmenin diyapozonu oğlunun peşinden ağlamaması için evde bırakıp getirmiyeceğini söyliyen bazı bozguncular da çıkmıyor değildi.

Ders zili çalıp da yerlerimize oturduğumuz zaman, sınıftaki heyecan artmıştı. Uzun Hasan, kapıda dikilmiş, öğretmeni bekliyor du. Arkasına da yerleri süpüren uzunluukta çimento kâğıdından yapılma bir kuyruk takmıştı. Ve daha şimdiden bahsi kazandım der gibilerde sınıfa doğru sırıtıyordu.

Az sonra, Nafiz bey içeri girdi ve kürsüye doğru ilerledi. Uzun da peşinden seğirtti. Yoklama yapılacak ve ders başlayacaktı. Ama Nafiz beyin gözü numarala rı okumak için iki bükülüm olan Uzun'un arkasındaki kuyruğa ilişince, ne ders başladı, ne de yoklama tamamlandı. Biz, ancak o zaman Hasan'ın o kuyruğu ne den arkasına taktığını anlıyabilmiştik. Nafiz beyi kızdırıp dersi kaçırmaktı maksadı. Böylece diyapozonun çalınması da önlenmiş olacaktı. Adamcağız, ilkin Hasan'ın uzun bacakları arasından yere ilere değen çimento kâğıdından mamul kuyruktan birşey anlıyamadı. Sınıfta çıt çıkmıyor, öğretmenin tetkikini bitirmesini bekliyorduk. Uzun ise, hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi, numaraları okumaşka devam ediyordu. Fazla hiddetten olacak, Nafiz bey birden patlak veremedi. Kafamıza atacak birşey ararmış gibi, sağa sola bakındı. Ancak silâha sarılır gibi saat cebinden diyapozonunu çıkardıktan sonra, konuşa bildi:

— Terbiyesizler, edepsiz herifler, utanmazlar! Çabuk söyleyin, kim yaptı bunu. Yoksa hepinizi cezalandıracağım. Çabuk söyleyin!

Birden patlak veren bu hiddet karşısında Hasan, yoklamayı yarıda bırakmış ve saf saf Nafiz beye bakarak, «Ne oldu efendim, ne var, ne yapıyorlar?» diyor, Nafiz bey ise, hem söyleniyor, hem de eliyle Hasan'ın arkasını işaret ediyordu. Ama bu şekilde ona birşey anlatamadığını görünce,

— Sersem herif, baksana arkana bir kerel dedi.

Hemen ellerini arkasında dolaştırarak taktığı kuyruğu kopartan Hasan, bu sırada sınıfa bakınıp ağlamaya devam eden Nafiz beyi başıyla tasdik ediyor, arada bir sınıfa dönüp, ben size gösteririm, der gibilerden hare ketler yapıyordu. Ve bir ara, onun yorulup duraklamasından istifade ederek, başladı haykırmaya:

— Ulan inekleri Söyleyin kim taktı arkama bu kuyruğu? Erkek olan çıkar karşıma! Ben size zil çalınca gösteririm. Bunu yanımıza bırakmam ulan! diye bağırıyor, kocaman elleriyle kürsüyü yumrukluyordu.

Hasan'ın yalandan hiddeti, Nafiz beyinkinden baskın çıkmıştı. Artık öğretmen susmuş, Uzun bağırıyordu. Bir ara işi o kadar azıtti ki, onu dinlemeye başlıyan ve başıyla tasdikliyen Nafiz bey, durumun ne kadar acaip bir hal aldığını sezmiş, Hasan'ı susturmağa çalışıyordu. Öyle ya, kendisi varken, bir öğrencinin sınıf arkadaşlarına, hem de kürsüden hakaretler yağdırması olacak iş miydi!..

Böylece durumun ciddiyetini kavrıyan Nafiz bey, «Sinirlenme yavrum, sus evlâdım» dan anlamıyan Hasan'ı aşağı iteledi. Kürsüden bağırmanın zevkinden kendini kaybetmiş olan Uzun, iki basamağa birden atlayınca, yere yuvarlanmaktan zor kurtuldu. Kendini toparlar toparlamaz, kürsüye hücum ederek, «Bırakın efendim, bırakın da şunlara göstereyim» diyordu.

Artık iş çığırından çıkmış, gürültü o kadar artmıştı ki Nafiz bey, ancak uzun bir süre geçtikten sonra, sınıfa hâkim olabilmişti. Herkes susmuştu. Şimdi iş kuyruğu takanı bulmağa kalmıştı. Hasan, kimsenin konuşmasına fiz beyi başıyla tasdik ediyor, arada bir sınıfa dönüp, ben size gösteririm, der gibilerden hare ketler yapıyordu. Ve bir ara, onun yorulup duraklamasından istifade ederek, başladı haykırmağa:

— Ulan inekleri Söyleyin kim meydan vermeden ortaya atıldı. Anlattığına bakılırsa, bu kâğıt Kâmil'in kitaplarını sardığı, yani çanta olarak kullandığı kâğıttı. Suçlu oydu. Başkası olamazdı. Zira son derece hasis olan bu çocuk, hiç kimseye birşey kaptırmazdı. Hasan, böylece hâdiseyi uzatarak, hem vakit geçiriyor, hem de en iyi arkadaşına, altından kalkılması güç bir suç yükü lüyordu. Hepimiz Kâmil'e dönmüş, ne diyeceğini merak ediyorduk. O ise ayağa kalkmış, kekeleyip duruyor, bir şeyler anlatmağa uğraşıyordu. Derdini söyliyemeyince, Nafiz beyin «yaz da ver sersemi» diyerek azarlaması üzerine, defterinden bir yaprak koparıp, bu isteği yerine getirmek zorunda kaldı. Sınıfta çıt çıkmıyor, gözlüğünü takıp Kâmil'in verdiği kâğıdı okuyan Nafiz beyin, neye karar vereceğini bekliyorduk.

O, eskisinden daha hiddetli olarak ayağa kalkmuş, Kâmil'e dönerek bağırmaya başlamıştı:

— Utanmazı! Sana en büyük cezayı verdirteceğim. Okuldan atıtracağım. Diyapozonu çaldırtmak için mümessilin arkasına nasıl kuyruk takıtırmış, nasıl vakit geçirilirmiş, ben sana göstereceğim. Ben sana burada yazdığım gibi girdiğin bahsi de kaybettireceğim! diyerek birsıla diyapozonu ağzına aldı ve kuvvetle öttürdü.

Olan olmuştu. Hasan kendi silâhlariyle mağlûp oluyor, Kâmil ise belki de okuldan bir hafta kovulmasına sebep olacak bahsi kazanıyordu.

Turhan Bayraktutan
İSTANBUL

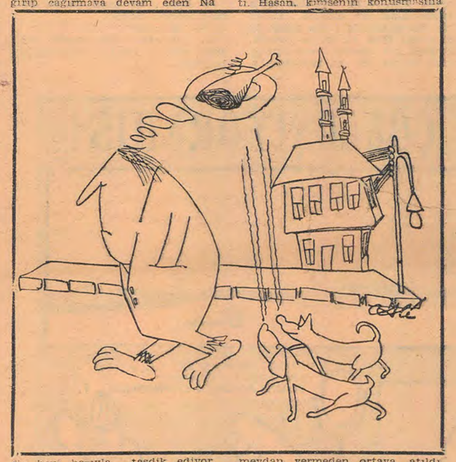

MEKTUP — YAŞARCIĞIM

Şimdiye kadar kazasız belâsız yaşamışsın, inşallah şimdiden sonra da yaşarsın. Yaşamak güzel şeydir. İnsan yaşadıkça daha çok yaşamak ister. Hani bir kimse aksırınca «çok yaşa» derler ya, işte bu lâfı duyunca insanın yaşamak arzusu şahlanıp çifte atmağa başlıyor. Çok gezen değil, çok yaşıyan bilirmiş derler (Evliya Çelebi Seyahatnâmesi cilt: I, sayı: 100.) Bu sözde ne kadar ger çek payı olduğunu babana sor da anlatsın sana. Hattâ eski divan sahibi Nedim, Ankara'nın bir semti olan Mamak'a gittiği zaman, şu beyti söylemişti:

«Diyorlar Ankara'nın en güzel semti Mamak,
Sorarım sana, yaşamaktan güzel ne var Avanak?»

Bu dünyada yaşamak lâzım Yaşarcığım, Ama diyeceksin ki, parasız yaşanmaz bu dünyada. Bak, bu lâf benim hiç hoşuma gitmez. (Senin gidiyorsa arada sırada söylersin.) Zaten bu lâf, Aristo'nun da hoşuna gitmediği için, «Bu dünyada parasız da yaşanabileceğini, zira para olduktan sonra debesinin bile yaşıyabileceğini» söylemiş ve bu sözünü eşek dâvası ile ispat etmiştir.

Ne kadar çok yaşarsan, o kadar kâr edersin. Kârı çıkardın mi sermaye tıkır tıkır işler. Var mı yaşamak gibisi?

Yaşamak hakkında ciltlerle kitap yazılabilir. Ama sen de biliyorsun ki Yaşarcığım, kâğıt çok pahalı. Bu sebeple sana birkaç satırla yaşamanın anlam ve önemini belirttim.

Mektubunu bitirmeden önce, sana bir şir vereceğim: «Çok yaşamak için Azrail ile anlaşma yapacaksın kardeşim. Yalnız kontratı yaparken, Azrail'i kazıklamaya gayret et. Bir kere kazıkladın mı, hiç korkma. O, kazığı unutamaz, sen de keyfine bakarsın.»

Son verirken, gözlerinden öperim Yaşarcığım. Allah ömürler versin, çok yaşa, varol!

Özkan Yıldırım

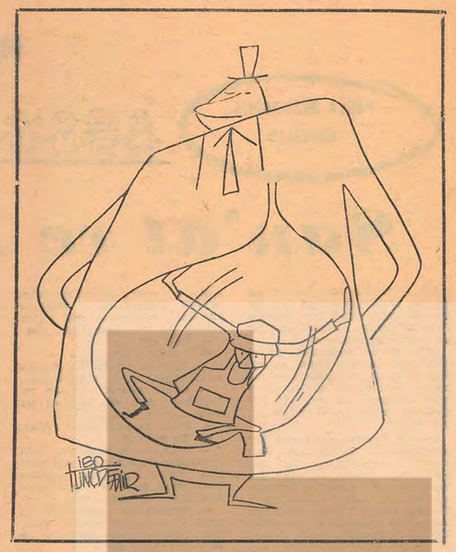

Bizim Mahalle

Siz aşağıdaki satırları okurken, belki inanmıyacaksınız. İnanıp inanmamak serbestsiniz. Zaten siz inanırsınız diye yazmadım bunları. Yolumuza bakıyoruz.

Bu girişten sonra konuya geçebiliriz. Size bizim mahalleden bahsetmek istiyorum. Biliyorum, şimdi «Ne olmuş senin mahalleye? Bizimkinden bir farkı mı var yani?» gibilerden auygunsuz bir soru tacaksınız ortaya. Evet efendim, var, hem de çok farkı var. Bizim mahalle sizinkine benzemez. Bir defa, bizim mahalle de Deli İshak var. Sizinkinde de var mı? Yok, değil mi..? Bu bir.. İkincisi, bizim mahallenin kopilleri uzun eşeği yalnız ve yalnız altı kişi olarak oynarlar. Sizinkileri? Değil, değil mi? Daha saya yım mı? Dedim ya, fark çok dî ye. Şu halde başlayalım:

Mahallemiz çok eski ve şanlı bir maziye sahiptir. Bunu, yerli ve ecnebi tarihçiler aynen kabul ve nakletmişlerdir. Beş yüz şu kadar küsür sene evvel, bir iftar sofrasında yediği bir kuzu, iki da na budu, bir hindi, on gözleme, dokuz bazlama ve içtiği beş kâse ayranla ceddimiz Fatih Sultan Mehmet Han'ın takdir ve iltifatlarını kazanan ve iki çeki odununa mazhar olan Deve Sinan mahallemiz muhtarı Vitrin Osman'ın ceddi olup, hâlâ mahalle sekenesi tarafından yedi sülâlesi okunmaktadır.

Patrona Halil isyanı sırasında, Patrona'nın sağ kolu olup, Ser mubassır Serkis Efendiyi eliyle kazıklayan meşhur Kazıkçı İbo'nun torunları da mahallenin madarı iftiharlarındandır. Atmış olduğu kazık, ibreti âlem için hâlen, torunlarından Manav Şükrü'nün dükkânı önünde, fiat etiketi şeklinde teşhir edilmektedir.

Nihayet, yakın tarihimizde, Boşnak Fatma'nın Zilli Raziye ile yaptığı Çeşmebaşı meydan kavgasında kullanmış olduğu taş ve sopalar, mahalle kahvesinin en mutena köşesinde büyük bir titizlikle muhafaza olunmaktadır. Mahallemiz tarihiyle övünür ve daima övündecektir.

Mahallemizin, iktisadî bakımdan Perşembe Pazarında mühim yeri vardır. Pazarın nihayetinde ki 620 m2. lik yer mahallemize aittir. Ünlü ziraatçimiz Arnavut Ramazan'ın istihsal ettiği mal lar, daima alıcı bulur ve rekabet kabul etmez. Ramazan, daima iyi mal yetiştirir ve daima da tam zamanında pazara yetiştirir.

Ramazan, yaz günlerinde, pra saların altına yerleştirdiği masa ve sandalyelerle, prasa bahçesini gazino haline getirir ve burası epey iç turist celbeder. Bir gün prasa gölgesinde oturup, çay içen bir yabancının, hendüz olgunlaşmamış yeşil domateslere baka rak:

— Allah Allah, demek burada da Diyarbakır karpuzu yetişiyor ha demesi, bizi bir hayli güldürmüştü.

Ramazan, bu yıl yeni yatırımlara girişti. Pirinç, çay, limon, gazoz ağacı, karahindiba, bayır turpu ve çörekotu yetiştirmeğe çalışacak. Muvaffak olduğu takdirde, mahalleye sağladığı dövizin, en az iki misline çıkacağından şüphemiz yok.

Mahallemiz, spor alanında da hayli şöhrete sahiptir. Kırk ikinci — Onbir Şimşek maçında oynayıp, kendi kalesine iki gol atan meşhur santrforlar kralı Pele Nî yazı, esrar çektirilmek suretiyle Kirkikindi'ye kaçırılmıştır.

Yine, istidatlar boks müsabakalarında ringe çıkmadığından, rakibine hükmen mağlûp sayılan, esasında korkmuş olmayıp, Sugar Ray Robinson'la yapacağı maça hazırlanmakta olduğundan kendini deforme ettirmek isteme yen Balyoz Hakkı da — öğünmek gibi olmasın — benim halazadelerim kızının üvey kardeşidir.

Mahallemiz, ünlü kişiler yetiştirmiştir. Yeni Camiî'de uzunhalcı Cemal Efendi, değerli fikir adamlarımızdan olup, gelecek seçimler de milletvekili intihap edilmesi kuvvetle muhtemeldir.

Bestekâr Cingene Memduh'un besteleri hâlen bütün ayı oynatıcılar tarafından her yerde çalınıp söylenmektedir.

Mahallemizin yetiştirdiği meşhur perde ve sahne yıldızımız ünlü rakkase Tüylü Emine'nin de bu sene Okmeydanı bayramı yerinden, Kuşdili çayırına transfer edeceği ve yakında bir film çevirmek üzere Amerika'ya gideceği duyulan söylentiler arasındadır.

Mahallemiz stratejik bakımdan önemli bir mevkide bulunmaktadır. Şehrin ana çöplüğü ile üç sene evvel patlamış olan ana kanalizasyonun arasındaki mahallemizi işgal etmeden, hiçbir düşman şehre giremez. Kışın mahallenin varoşlarındaki çamur deryasını piyade, süvari, topçu ve zırhlı birliklerin aşabilme ihtimali mevcut değildir. Ancak bir hava indirmesi düşünülebilir. Bunun için de gerekli tedbirler alınmış, camî avlusuna taş ve odun yığınağı yapılmış ve sapan imaline hız verilmiştir.

İkinci Dünya Harbinden kalan ve şimdi umumî helâ olarak kullanılmakta olan hava sığınakları da ufak bir takviye ile atom sığınağı haline konulabilir. Yazın ise, mahallenin, toz bulutları arasından seçilerek işgali imkânsız dır. İşgal edilse bile, tahtakuru su ve sivrisinek taarruzları karşısında düşmanın burada iki saat daha tutunamıyacağı aşikârdır.

Mahallemiz, anlatmakla bitmez. Bilmem şu birkaç satırla onu size birazcık olsun tanıtabildim mi? Onu arayın, bulacaksınız. Her köşeyi döndüğünüzde karşınıza bizim mahalle çıkabilir. Et rafınıza bakınmanız kâfidir. Hoşça kalın.

Yaşar KORKUT
AĞRI

Kocamanlarımızı tanıyalım: 8

Sahalarımız ve inekleri

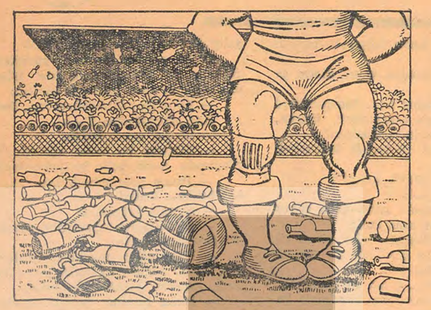

Ağları yırtan TIRPAN RIZA

Kadın, erkek, genç, ihtiyar, her Türk fedinin kalbinde yır almış olan Ağları yırtan Tırpan Rıza, Türk sporunun yetiştirdiği en kıymetli bacaklara sahip bir futbolcumuzdur. Yalnız millî sahalarımızda değil, Balkan, yakın ve Orta Doğu çayır ve stadlarında dahi bir emsaline rastlanmamış olan bu bü yük futbolcu, sahalarımızda en çok alkış toplamış ve küfredilmiş bir sporcu olarak hâlâ rekorunu muhafaza etmektedir. O kadar centilmen bir futbolcudur ki, tam otuz bir kere millî olmuş olan ve Türk futbolunu millî forma altında yirmi iki yıl temsil etmiş bulunan Rıza, bütün futbol hayatında, sahadayken yalnız bir kere «Inek!» diye bağırmış, bunda da haklı olduğu anlaşılarak takdir edilmiştir; Çünkü cânlı bir terbiye ve neza ket timsali olan Rıza'nın «Inek!» diye bağırarak gösterdiği yere ba kılınca, orada zannedildiği gibi hakem değil, hakiki bir ineğin otladığı görülmüş ve her nasılsa çayıra girmiş olan inek, emniyet kuvvetleri marifeti ile dışarıya çıkarılmıştır.

Futbol tarihimizde attığı şutların tesiriyle en fazla ağ delmiş olan Rıza'ya pek haklı olarak «Ağları yırtan Tırpan Rıza» lâkabı verilmiştir. Hattâ, bir zamanlar aralarında arkadaşlarak münasebetlerinden başka hiçbir şey bulunmayan filim yıldızı Parsel Ayşe'nin «Aman Rıza, sana ağ dayandıramı yorum şekerim!» dediği pek meşhurdur ki, burada kâşfedilen, yazılı balığa çıktığı zaman Rıza'nın kale ağı zannedip şut çekerek yırtıtı parçaladığı balık ağıdır. Rıza'nın her çeşit ağ'a karşı şiddetli bir allerjisi olduğu bilinmektedir.

Rıza, daha pek küçük yaşındayken futbola başlıyarak, mahalle aralarında ve yangın yerlerinde kâğıt topaklarının ve bez yumakların nın arkasından arkadaşlarıyla koşmuş ve kendisine papuç yetiştirebilmeyen babasından her akşam muz tazaman musluktan su gelinceye kadar (İstanbul'da otururlar) dayak yiyerek, o harikulâde dayanıklılığını kazanmış ve sahalarımızın yıldızı olduğu zaman da seyircilerin kafasına fırlattıkları ayva ve mısır koçanlarıyla gazoz şişelerinin farkına bile varmamıştır. Bu sebepledir ki Ağları yırtan Rıza, «Beni yetiştiren babamdır» diyerek rahmetli pederini sık sık yâd eder.

Tarihte pek çok meşhur insan vardır ki, ailelerinin isteklerine mu halefet ederek meslektlerini seçmişlerdir. Ailelerinin papaz yapmak istediği bir çocuğun, tarihin kaydettiği en büyük ve meşhur insan kasabı veya büyük bir kumandanı olduğu, yine ailesinin avukat yapmak için çok uğraştığı bir çocuğun da adını tarihe geçirmiş bir hırsız veya polis veya meşhur bir tüccar olduğu çok görülmüştür. İnsanlık tarihi, mâsûm çocukların kabiliyetini keşfedemeyen ailelerin zulmü ile doludur. Ağları delen Rıza'nın ailesi de maalesef, bu çocuğun bacaklarındaki kabiliyeti farkedemiyerek, onu muhakkak surette adam etmeye çalışmışlar, fakat Rıza futbolcu olmuştur. Pek fazla dargelirli olan babası, ilk zamanlar, ilk oğlunun bir şişkin meşin topârlığı bir delikten geçirmek için don gömlek bir kaleden öbür kaleye koşup durmasına çok üzülmüşse de, sonradan Rıza'nın her transferinde aldığı paraları görünce, yaptıklarına çok nâdim ve pişman olması neticesinde teessüründen, sefalet içinde ruhunu teslim ederken son sözleri: «Ne nane yedim de oğlum gibi topçu olsay dum...» demek olmuştur.

İlerde ağları delecek olan Rıza, çocukluğunda şut çektiği taş veya hez toplarla komşu evlerinin pencere camlarını deldiğinden sık sık dayak yemiş veya babasına şikâyet edilmiştir. Tarihteki bütün büyük insanlar gibi, Rıza da bu gayri müssit muhitten uzaklaşarak ilkokula başladıktan sonradır ki, arkadaşlarıyla, çanta ve kitaptan kale yaparak çayırlık ve arsalarda top yaparak, asgari senede 10—15 çift papuç paralamak suretiyle yedi senede ilkokuldan mezun olmağa muvaffak olmuştur. Bundan sonra ortaokula başlayan Rıza'ya babası, okula devam etmesi için çok şiddetli baskı yapıyordu. (Sonraları babası, bu yüzden çok vicdan azabı çekmiş olduğunu müteaddit defalar bu satırların muharririne itiraf etmek zorunda kalmıştır. — Bu satırların muharriri şe cinayet mâsası memurudur —).

Merhum pederinin, okula devamı için Rıza'ya ısrar ve tazyiki o kadar artmıştı ki, az kalsın bu tazyik karşısında neredeyse kendisini derslerine verecek olan Rıza'nın bütün istikbali mahvolacak ve Türk sporu o bir çift harika bacaklarından mahrum kalacaktı. Bereket, okul takımında hakettiği mevkii alarak, okul maçlarında attığı gollerle okulunu başarıdan başarıya götüren Rıza'yı bir maçta, Tozkoparan takımının idârecileri görerek, dikkatlerini çeken bu çocuğa Pembe — kavuncı formayı giydirmişlerdir. Bu tarihten sonra kalbi «Toz—koparan!... Toz—koparan!... Tak tiki tak, Toz—Koparan!» diye çarpan Rıza'nın ne suretle lise diplomasına sâhip olduğu meçhul ise de (Failî meçhul cinayetlerden dir). «Ben kulübümün renkleri için yaşıyorum!» dediği malûmdur; çünkü bu sözlerinin ertesi günü Yeşil—Mavili takıma transfer olmuş, ordan açık beyaz—Koyu beyazlı takıma ve oradan başka takıma, daha sonra Mor—Lâcivert takıma transfer olmuş ve bu sırada vatanî vazifeye davet olunarak transferden bir müddet kurtulmuş ve vatanî vazifesini ifa maksadiyle Mehter Gücü takımının santrafor mevkiinde bulunmuştur. İki sene bu mevkii muhafaza ederek kalesini müdafaa eden Tırpan Rıza, parlak bir surette vatanî vazifesini ifadan sonra tekrardan Pembe—Kavuncîçili takımındaki yerini almışsa da takımı Rıza'yı satışa çıkarmış ve Tırpan Rıza Kiremidi—Beyaz takım tarafından satın alınmış ve ertesi transfer sezonunda başka takım idârecilerinin kandırmamaları için kaçırılmıştır.

Bir millî maç dolayısiyle kampa alındığı sırada poker öğrenmiş ve barbuta dadanmıştır. Kampa girmeden evvel de içki içiyor idiyse de kamptа sporcuların alenen içmek yasak edilmiş olduğundan, tuvalet ispirtosu ve kolonya içmek mecburiyetinde kalıyor idi.

Bu kamptа o kadar fazla mıktarda limon kolonyası içmişti ki, iki sene, müddetle her oynadığı maçta ne zaman şiddetli bir şut çekmek için sıkı davranasa, bütün stadyum limon limon kokmaya başlardı. Kamptaki idârecilerin sıkı disiplinî yüzünden helâya kapanarak içmek mecburiyetinde kalan Rıza, kamp hayatının ekseri zamanını tuvalette geçirirdi. Kamptan sonraki bu millî maçta, Ağları Yırtan Rıza'nın tırpanları sayesinde takımımız ancak 6—1 mağlûp olmuş ve karşı takımın kaptanı «Rıza olmasaydı, biz size en azından on tane daha çıkardık!» demiş ve bizim kaptandan «Neeee tıkardınız, biraz zor» diye ağzının payını almıştır.

Ağları yırtan Tırpan Rıza fevkalâde şutör olduğu gibi aynı zamanda son derecede çalımcıdır; o kadar ki, o sahada hasımlarını çalımlarken rock'n roll oynadığı ve ya Tivist yaptığı sanılır ve bu sırada on binlerce seyircinin bıyıklarını burarak:

— Kıvırır!... Kıvır Rıza Kıvır!.. diye göklere yükselen seçleri stadyomu çınlatır. Meselâ bir maçta, karşısındaki oyuncuyu o kadar kıvırmıştı ki, olduğu yerde fırfır dönmekten adamın üstündekiler düşerek zavallı striptiz bir halde kalmış, başının dönüp gözlerinin kararmasından çayıra ve Rıza'nın ayakları dibine kapaklanmıştı.

Tırpan Rıza'nın kale ağını ilk yırtışı şöyle olmuştur:

Şafak Spor takımı ile — ki çok ayıcı bir takımdı — yapılan maçta, Rıza, hasım takımın santrahafnı, tıpkı tuvist oynar gibi yerinden bir milim kıpırdatmadan on yedi dakika çalımlıyarak kıvırmış ve işte o sırada saha birden karışarak, fâilî meçhul bir şut ile Rıza havlanarak, canhıraş bir çayırtı ile, sol üst köşesinden kaleye öyle bir şiddetle balıklama dahil olmuştur ki, başı ağları yırtarak hariçe çıkmış ve bedeni dahi kale dahilinde kalmıştır.

Bu esnada top dahi santrada bulunmakta idi.

Bu şiddetli şut neticesinde, hem Rıza'nın külotunun ağı ve hem de kale ağının yırtılmış olduğu görülmüşse de cânhıraş çayırtının hangi ağdan çıktığı bugüne kadar anlaşılamamıştır.

Bu vak'adan sonra Ağları Yırtan namını bihakkın ihraz eden Rıza, karşısına çıkan oyuncuları hâkeme çaktırmadan tırpanlamak ta da fevkalâde mâhir olduğundan ilâveten «Tırpan» namına da liyakat kesbetmiştir.

Ağları Yırtan Tırpan Rıza'da öyle kuvvetli bir kulüp sevgisi ve renk aşkı vardı ki, takımının mağlûp olduğu her maçta, prim alamadığı için saçını başını yolmaktan, genç yaşta, başında kıl ve tüy dahi kalmamıştı. Soyunma odasında ise, saatlerce ağlar ve ancak o gece barda sportif bir mezalet çıkarıp, şansı yaver gider de bir ensesi kulüya rastlayıp dayak yedikten sonra ancak ruhu sükûnet ve cismi sekinet bulurdu.

Millî maçlarda gösterdiği muvaffakiyetler, nihayet ecnebi takımkarın da dikkatini çekmiş ve tırpan Rıza bilmem ne kadara Sicezya, ya transfer edilmişti. İşte bu sırada dünyadaki bütün talihsizlikler üstüste zavallı Rıza'nın başına geldi. Bir maçta, ayağına papucun çivisi battığından — size şansızlığa bakın— başka bir maçta ise, ayağına çivi batmadığından iyi oynayamadı. Bütün bu talihsizlikler sonunda daüssilaya tutulmak mecburiyetinde kalan Ağları Yırtan Rıza «Ah vatanım, ah vatanım da ah vatanım!» diye tempoju olarak inlemeye, ağlamaya başladı Vatan kokusu burnunda tütüyordu. Silezya'lılar, Rıza'yı bir—iki defa daha denedilerse de, tam gol atmak için geriliği sırada külotunun lâstiği koptuğundan sahadan kaçıyor veya tam şutu çekeceği sırada ayağı çarşafa dolaşıyordu. Bunun üzerine Rıza'nın vatan hasreti çekmesine tahammül edemeyen hayrseaer vatandaşlarımız —Rahmetli Sultan Aptülhamut olsaydı, Silezya'ya bir güzel harp ilân edip— iane toplayarak, vatanı, Ağları Yırtan Rıza'ya kavuştırdular.

Yavuz zırhlısı gibi, ağları delen Tırpan Rıza'nın hayatı dâvâsaneleşmiştir. O zamanki maçlar, bu zamanın maçları ile kıyas edilmemilidir. Şimdi Taksim Gezi Gazinosunun bahçesindeki toprak stadyomdaki maçlar, şimdiki maçlara nispetle çok daha insânî idi ve çok daha sportmence yapılırdı; hiç olmazsa, maç hitamında sahada ikiyüz veya üç futbolcu ayakta kalabilir ve bunlar sedyeye ihtiyaç duyulmadan iki kişinin yardımı ile sovyunma odasına kadar taşınabilirdi Yalnız o zamanki bir maçta —ki derhatır eylediğime nazaran, zannedersem Sivastopol Spor ile Osir topol Spor arasındaki maçta— sahada hakem dahi kalmamış olduğundan, maçın hitamı anlaşılamamış ve her iki takımın bakiyyesi olan üç oyuncu maça dört saat devam ederek karanlığın basması ile birinci haftayını bitirmişlerdi.

Hayatı bir efsâne haline gelen ağları yırtan Rıza'nın şutu ise, her vechile emsaline fâik idi. Eğer, on iki pastan —affedersiniz— bir köküze bir şut çekecek olsa, köküzü aniden soluksuz devirirdi. Fakat ne kadar şayan—ı hayrettir ki on iki pastan köküzü çarpınz de

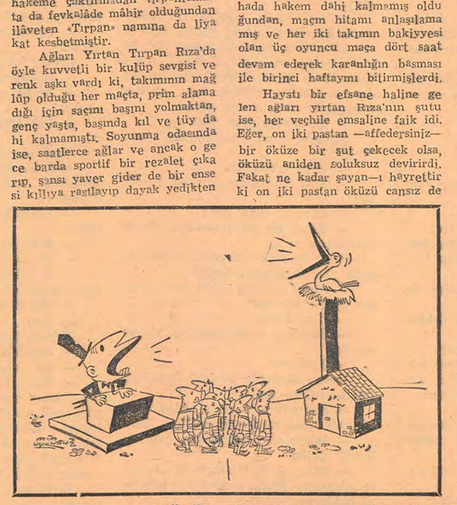

viren Rıza'nın sağ şutu, bir maçta «Uçan mânda» namı ile maruf kalecinin göbeğine İsabet eylediği halde, kaleci Uçan Manda sarsılmak şöyle dursun, topun vücudüne temaş ettiğinin dahi farkına varmamış ve elini alnına siper ederek gözleriyle sahada topu arama ya devam etmiştir.

Maç esnasında bir faciaya sebebiyet verilmemesi için, Tırpan Rıza'nın sağ ayağı ile şut çekmesi federasyon tarafından menedilmişti. Hattâ, unutup da sağ ayağını kullanmasın, kullanırsa da şutunun tesiri az olsun diye, maçlarda sağ ayağına beş kiloluk bir demir bağlanırdı ki, takımın mağlûp olduğu bir maçta hırsından ağlayarak, bu demiri kemirmiştir.

Sol ayağının şutu ise ancak on sekiz pastan bir köküzü devirebilirdi, ama, solla şut çektiği topun da attığı yere gittiği hiç vaki olmamıştı.

Şerefli bir spor hayatından sonra futbolu bıraktığı zaman, zamanının gazeteleri onun bihassa efendiliğini belirtiyorlardı. Hattâ bir gazete, bütün bir futbol sezonunda yalnız bir kere, kendisine küfreden seyircilere Rıza'nın el harekefiyle işaret verdiğini tesbit ederek Tırpan Rıza'yı «Centilmen futbolcu» ilân etmişti.

Sahalarımızın bu centilmen kurdu futbola veda ettiği zaman Türkiye'nin en popüler insanı olmuş, bundan faydalanmak için, spor sahalarından ticaret sahasına atlamış ve spor malzemesi mağazası açmıştır. Sonradan bu mağaza çok inkişaf etmiş ve burada kumaş, suni gübre, leblebi ve nane de satılmaya başlamıştır. Ağları Yırtan Tırpan Rıza — ki o zaman ona Baba Rıza diyorlardı— saha lardan çekilmekle beraber futbolu değildi; kulübünün idârî kadrosundan da çok önemli mevkileri işgal etmekteydi. İşte bu sıralardadır ki, bilindiği gibi, her nasıl olduysa, memleketimizde demokrasi filân diye bir lâf duyulmaya başlanmasıyla, yeni kurulan partiler de, memlekette çok tanınmış, popüler, meşhur simaları aday göstererek halktan rey toplayıp seçimi kazanmak sevdasına düşmüştü. İşte bu hengâmede, bir kere de siyaset sahasına atlamış olan ağları yırtan Tırpan Rıza'yı karşımızda milletvekili olarak görüyoruz. Futbol sahalarında Ağları Yırtan Rıza'nın siyaset sahasında da kürsüleri kıran Rıza olacağı sanılmışsa da da, hiç de zannedildiği gibi olmamıştır ki, Rıza olacağı sanılmışsa da da zavallı Rıza pek sönük kalmış ve fakat o da buna karşılık «ticaret—i siyasî» ve «Siyaset—i ticarî» sahasında alttan ve derinden büyük inkişaflar göstermiştir.

Hâlen, basılmadan kumar oynanılan, koçaların karılarının güzelliklerini, kadınların ise elbiselerinin ve vücutlarının güzelliklerini teşhir ettikleri İçtimaî kulüplerden birinde önemli mevkii vardır.

Ağları Yırtan Tırpan Rıza'nın bu çok kısa hal tercümesinden de anlaşılacağı gibi, bir insana eğer Hazret—i Allah «yürü ya kulum!» derse, o insan yürür ve yürütür. Evlâd—ı vatan, Ağları yırtan Tırpan Rıza'nın hayatını kendilerine nümune ittihaz eylemelidirler.

Aziz Nesin'den bir hikâye

Pis Herif

Hayır, hayır... Bu sefer hiç kimseye, işime son verildiğini, anlatacak değilim. Bu kaçıncı artık... Ne zaman bir kötü duruma düşsem de yardım umuduyla bir dostuma başıma gelenleri anlatacak olsam, hepsi de bir usta polis hafiyesi kesilip beni incelerken inceye sorguya çeker. Maksatları, kötü duruma düşmemde, benim suçumu arayıp bulmak. Çünkü, kendilerince beni suçlu çıkarırlarsa, yardım etmemek için bahane bulmuş olurlar. Gidi kalpazanlar siziii... Sizden yardım dileyen kim? Ama istemesem de onlar dost olarak kendilerini yardımla yükümlü sayarlar; inceden inceye soruşturmaları işte bundandır.

İşte böyle düşünerek, yokuştan aşağı dalgın dalgın iniyordum. Birisi kolumdan tuttu, baktım, bizim Osman Kemal... Sevinçten gözlerinin içi ışıl ışıl parlarken, dram maskı gibi suratının çizgileri ni zorla aşağı aşağı sarkıtarak:

— Çok üzüldüm... dedi.

Anlamazlığa vurup:

— Ne olmuş, dedim, başına bir şey mi geldi yoksa?

— Benim başıma bir şey gelmedi, seni işten çıkarmışlar da ona üzüldüm. Vah vah vah!...

Ulan, bize mi bu ağızlar! Neredeyse sokağın ortasında «Vah vah yavrum vah vah... Haniya da yavrum vah vah... Oh ne de güzel vah vah... Şınanay şınanay vah vah!..» diye sevincinden parmaklarını şıkırdatarak göbek atacak da, bir de kalkmış bana ağız yapıyor. Oğlum, kırk yıldır biz bu vahvah'ları çok dinledik...

Yüze karşı da söylenmiyor ki...

— Nasıl oldu allaşkına, gel kahveye oturalım da anlat!

— Anlatacak bir şey yok, çıktım işte...

Gücenik bir sesle:

— Seni bu üzgün halinde dünyada bırakamam, dedi, anlat bakalım, nasıl oldu... Anlatırsan açılırsın.

Doğrusunu ister misiniz; ben de içimi dökmek ihtiyacındaydım. Arkadaşlarımın dostluklarından bu kadar işkil lenmekte haksızdım. Sürekli başarısızlıklarım galiba beni kötü ruhlu bir adam yapıyordu.

Yılların acı denemeleriyle yine de güvenemediğim için:

— Anlatsam n'olacak sanki... dedim.

— Ayıp ettin şimdi. Arkadaşın olarak bir yardımda bulunmak borcumuz, değil mi?

— Sağ ol... Anlatacak da bir şey yok, patron çağırdı, «İşine son veriyorum» dedi.

— Durup dururken mi?

— Durup dururken...

— Drup dururken...

— Pekiy nedenmiş?

— Bilmiyorum, elbet kendine göre bir nedeni vardır...

Durdu, düşündü düşündü,

— İşe geç mi gidiyordun? dedi.

— Yoo... İşbaşı sekiz buçukta, ben her sabah on beş dakika önceden işde bulunurum.

— Akşamları paydos saatinden önce mi çıkıyordun?

— Yok be kardeşim, beşon dakika geç bile çıkarım.

— İşinde kaytarıyor muydun?

— Hiç bir zaman... Benden çok memnun olduğunu söylerdi, hattâ aylığıma zam yapacağını bile söylüyordu.

Canı sıkılmıştı:

— Sana bir şey yapmalıyız, yardım da bulunmalıyız öyleyse... dedi, cevap vermeme bırakmadan ekledi:

— Adamın işleri kötü mü gidiyor du acaba?

— İşleri çok iyi, günden güne açılıyor...

Çay bardağındaki son yudumu da içti, sağ elini şakağına koyup derin derin düşündükten sonra:

— Sen bu herife karşı geldin mi hiç? dedi.

— Hayır, dedim, hiç karşı gelmedim.

— Aylığına zam mam istedin mi?

— Yoo...

— Allah Allah... Pekiy, sen bu adam için ileri—geri konuştun mu?

— Hiçbir zaman...

Bu yolda soruşturması daha epeyi sürdü.

— Mutlaka bir şey vardır, dedi, sen de düşün bakalım, belki bulursun...

Tepem atmıştı:

— Arkadaş, dedim, ne uğraşıp durursun yahu... Olan olmuş işte...

— Yahu, arkadaşın değil miyim, elbet soracağım... Senin derdin benim derdim demektir Sen söyle bakayım, bu adam sana hiç bağırıp çağırıyor muydu?

İyice canım sıkıldığı için, yüzüne dik dik bakarak:

— Hayır! dedim.

— Sen bu adamın suratına, şimdi bana baktığın gibi, dik dik baktın mı hiç?

— Bilmem... Belki de bakımsızım dır.

Bir rahat nefes aldı:

— Hah, dedi, şimdi anlaşıldı mesele... Ben diyorum, mutlaka vardır bir şey... Kardeşim, kabahat kimsenin değil, senin... Değil mi ya, ne diye adamın suratına dik dik bakarsın... Olmaz ki, olmaz. Ben o adamı tanımam, sen benim arkadaşımsın, ama adam haklı... Vallahi suç senin...

Aman ne rahatlamış, ne rahatlamıştı.

Yarım ağızla «Allahaısmarladık» deyip kahveden çıktım. Patron beni işten çıkardığını söylediği zaman bile bu kadar canım sıkılmamıştı. Bindiğim otobüste bizim Şişman Tahir'i gördüm. Başıma gelecekleri bildiğim için, görmezden geldim ama, o beni gördü.

— Ne var ne yok? dedi.

Söylesem mi, söylemesem mi... Söyledim:

— İşten çıkardılar.

— Sahi mi, yazık... Neden oldu bu?

— Bilmem, oldu işte...

— Yahu, bir şey yapmalıyız. Boşta kalamazsın ya ...

Falili meçhul cinayet karşısındaki polis gibi düşünmeğe başladı.

— Acaba patrona birisi senin aleyhinde mi bulundu?

— Zannetmem.

— İşteyken dalga geçtiğin oluyor muydu?

— Katiyyen!

Osman Kemal'in sorduklarının hepsini sorduktan sonra:

— Sebepsiz, seni adam neden işten çıkarsın, elbet vardır bir sebebi... dedi.

— Sebebi ne yapacaksın, çok mu lâzım? dedim.

— Hiiiç, dedi, bilmliyiz ki ona göre, şapalım. Acaba senden iyi birisini mi buldu yerine?

— Zannetmiyorum.

— Senden ucuza çalışacak birisini bulduysa?

— O işde benden ucuza kimse çalışmaz.

— Çatlıyacağım be... Sebepsiz yere adamı işten neye çıkarsınlar? Kuzum, sen adamla nasıl konuşuyordun?

— Ne gibi? Basbayağı konuşuyordum işte.

— Tamam. Şimdi anlaşıldı.

— Ne anlaşıldı?

— Sen patronla senli—benli konuştuğun için, adam sana kızdı.

— Bırak allaşkına yahu, o'nun yüzünü ayda bir ya görürdüm ya görmezdim, konuşmazdım ki...

— Tamaaam... Şimdi anladım, bak, gördün mü... Adam, sana kendisiyle konuşmuyorsun diye kızmış, belli. Sana bir şey söyliyeyim mi, vallahi kabahat senin; doğru doğru dosdoğru... Adam haklı kardeşim, tabii çıkarır... Çıkarmaz mı canım, kim olsa çıkarır. Hiç kimseye kabahatı bulma, kabahat kendinde.

İlk durakta otobüsten atladım. Çok canım sıkılıyordu, sıkılmıyacak gibi değil, ekmek kapımız kapanmış. Eski bir arkadaşım vardır, zengince, durumu da iyi. Ona gideyim de, dedim, belki başka bir iş bulur.

Şansım varmış, arkadaşımı yerinde buldum.

— Beni işten çıkardılar, dedim.

— Ya, vah vah... dedi.

— Sen rica ederim, neden çıkardıklarını sormıyacaksın... dedim.

Bu sözüm üzerine büsbütün merak landı:

— Sebep neymiş? dedi.

— Sebebi bırak da, bana yardım et, bir iş bul...

— Düşünelim bir şey... dedikten sonra, öbürlerinin sorduklarını bir bir sormağa başladı.

— Bayramlarda ziyaretine gider miydin?

Gitmezdim ama:

— Giderdim, dedim.

— Acaba adama antipatik mi geliyordun?

— Çok sempatik olduğumu söyler di.

— Deli olacağım yahu...

Asıl ben deli olacağım, sıkıntıdan gezinmeğe başladım odada. Arkadaşım birden:

— Senin kundurallarını giyiyor... dedi.

— Evet, giyiyor.

— Ne zamandan beri?

— Aldığımdan beri giyiyor, beş aydır ayağımda, giyiyorsa geçmedi.

— İşde de bunları mı giyerdin?

— Evet...

Koltuğa kurulup:

— Anlaşıldı, dedi, bir cıgara yaktı.

— Ne anlaşıldı?

— Yahu, hangi insan kulağı, sabahtan akşama kadar ayakkabı giyirtısına tahammül eder? Gördün mü... Sen hiç kimseye kabahati bulma birader, bal gibi kabahat senin. Yooo, arkadaşımsın diye senin tarafını tutacak değilim. Bak, o adam burada yok, ama Allah için hak lı... Olmaaaz, giyir giyir, giyir giyir, olmaaaz!

— Doğru, dedim, kabahat bende ki, gelip de size anlatıyorum derdimi.

Akşam vapura bindim, güvertede oturmuş, ne düşündüğümü bile bilmeden düşünüyorum. Yanımda bir ses:

— Ne o, derinlere dalmışsın... ded.

Eski arkadaşlardan Yaşar...

— Bir şey yok... dedim.

— Olamasa bu kadar sıkıntılı görünmezsin. Anlat, belki bir yol buluruz.

— Patron işten çıkardı ama, kabahat benim... dedim.

— Neymiş kabahatin?

— Ayakkaplarım giyirdiyor, adamın da sinirleri bozuldu...

— Daha neler, ayakkabı giyirdiyor diye adamı işinden çıkarırlar mı? Söylerdi, giyirtısız ayakkabı giyerdin.

— Sonra suratına da dik dik bakıyorum diye kızdı.

— Hadi canım, öyle şey olmaz.

— Kendisiyle de çok seyrek konuşuyordum.

— Saçma!... Bu yüzden adam işinden çıkarılmaz.

Aklı başında biriyle karşılaştığıma sevinmiştim.

— Ne bileyim yahu, dedim, adam beni işten çıkardı işte...

— Vah vah vah...

— Kalk da oynasana, dedim, hadi göbek at!...

Ne demek istediğimi anlamadığı için şaşırmıştı.

— Sen, dedi, hiç geçimsizlik çıkardın mı?

— Hayır.

— Düşün, düşün bakalım.

— Geçimsizlik çıkarmadım.

— Sakın, şapmış olmıyasın... dedi

Alaylı alaylı güldüm

— Haaa... Dur dur... Patrona da böyle alaylı alaylı güler miydin?

— Evet gülerdim ve o yüzden beni koğdu.

— Tamam... Bir sebebi vardır. Adamın boşuna günahını aldık, kabahat senin birader.

— Evet, benim...

Sıkıntılı bir gün geçirdikten sonra eve geldim. Daha yemekten yeni kalkmıştık ki, komşumuz İbrahim Bey geldi. Baktım, adamın suratından düşen bin parça oluyor.

— Neyin var, sıkıntılı görünüyorsun... dedim.

— On gündür işsizim, işten çıkardılar... dedi.

— Vah vah vah... dedim, beni de bugün işten çıkardılar.

— Neden?

— Bilmem. Seni neden çıkardılar?

— Bilmiyorum...

— Canım, elbet bir sebebi vardır.

— Kimbilir... Senin işe gitmediğin günler oluyor muydu?

— Hayır. Sen işte dalga geçer miydin?

— Ben mi, hiç bir zaman... Aylığına zam istemiş miydin?

İkimiz de karşılıklı birbirimizi sorguya çekiyorduk. İbrahim Bey durmadan gıcık temizliyor, burnunu mendile siliyordu.

— Kendisine bir saygısızlık ettiniz mi? dedim.

— Katiyyen, dedi, çok saygılıydım. Durun bakayım, siz böyle hep sol ayağınızı durmadan titretir misiniz? Tamam... Şimdi anlaşıldı mesele... Hele şükür.

Mendilini açıp rahat rahat sümkürdü.

— Siz... Nezlesiniz galiba... dedim.

— Evet, dedi.

— Her zaman mı?

— Müzmin nezle... Gençliğimden beri böyle...

— Tamaaam... Kabahat senin birader, kabahat senin... Ne diye başkasın da suç arıyorsunuz? Yoo, eğri oturalım, doğru konuşalım, hiç kimse karşısında fart furt hımkıran adama tahammül edemez...

Bilemezsiniz, öyle rahatlamıştım ki... Durup dururken insanı işinden kim çıkarır! Bir de kalkmış, hiç sıkılmadan, yardım istemeğe gelmiş. Fırt fırt sümküren adamın nesine yardım edilir... Kabahat kendisinin efendim. Ne olacak pis herif!

— Antidemokratik kanunlar kaldırılmalıdır!

Yeni bir kitap sunuyoruz: Her aydın, her emekçinin okuması gerekli olan bu kitapta, şu bölümleri bulacaksınız:

Sendikacılığın doğuşu — İngiliz Sendikacılığı — Alman sendikacılığı — Fransız Sendikacılığı — İhtilâlci Sendikacılık — A. B. Devletlerinde Sendikacılık — İtalya'da, İsviçre'de, Avusturya'da Sendikacılık — Uluslararası Sendika Birlikleri — Birinci ve İkinci Dünya Savaşları arasında Sendikacılık — Komünist Sendikacılık — Lenin ve Sendikalar — Sovyet Sendikacılığı ocakları — Sovyet sendikacılığının gelişmesi — Hıristiyan Sendikacılık — Devrimci Sendikacılık — Hindistanda sendikacılık — Latin Amerika'da Sendikacılık.

Yıllardan beri ihtiyacı duyulan kitap çıktı.

Türkiyede Sendikacılığın ne olduğunu bu geniş lükte anlatan başka bir kitap bugüne kadar çıkmamıştır.

Fiyatı 3 Lira

Üç liralık posta pulu gönderen okuyucularımızın adresine, bu önemli kitap yollanır.

Adres: *DÜŞÜN YAYIN EVİ.* Cağaloğlu — Nuruosmaniye, Gazi Sinan Paşa Sk. No. 12 İSTANBUL

DÜNYA MİZAHINDAN ÖRNEKLER

RUS San'at ve Halk

Arkadiy Averçenko

ÇEVİREN: Münip KORUYAN

Siz... yazarlar, aktörler ve ressamlar! «Halk» denen şu çok başlı, esrarengiz ejder için hepiniz (ben de dahil), yazıyor, oynuyor ve resim yapıyorsunuz.

Hem de ne esrarengiz bir ejder? Acep şimdiye kadar, bu «ejder» in güzel sanatlara olan merak ve ilgisinin ve kültür seviyesinin ortalama bir hesabını yapmak hiç kimsenin aklından geçmiş midir?

Günlük hayatta her zaman karşılaştığımız ve kendileriyle dost olarak görüştüğümüz, velhasıl, eserlerimizi tanıyan ve onlar üzerinde konuşan kimseleri halktan sayıyoruz. Zira bunlar, halk değildir. Onlar, bizimle yakın münasebetleri sayesinde, sınavdan geçmiş ve «San'at» denen o ince zehire (!) karşı olan «tatlı» anlayışları dolayısiyle, bu «zehir» den az çok nasiplerini almış mutlu kişilerdir.

Hadi bunlar böyle. Onları bizden başka kimse tanımıyor diye lim; fakat ötekilerle olan durum nasıl? Meselâ, sizi alkışlıyan şu Mariya Kondratyevna kim? Şalyapin de neyin nesi? Tasvir ettiğiniz tipleri «Mavi Kuş» dergisinde inceden inceye tetkik eden şu İsmat Zahariç kim acaba? Benim hikâyelerimi okuyan şu Semen Semeniç de kim oluyor?

Söyleyin Allahaşkına, bize bu kadar yakın, fakat o nispette de yabancı olan meçhul dostlar. Kim siniz siz? Aramızdaki bu esrar perdesi ne?..

Bundan kısa bir müddet evvel, bir senfoni konserine gitmiştim. O sırada, arkamda oturan iki kişi arasında, şöyle bir konuşma oldu: (Bu konuşma, topu topu on bir kelimeden ibaretti):

— Lütfen söyler misiniz, bu parça Grieg'in mi?

— Affedersiniz, ben buranın yabancısıyım.

İki kişi arasındaki bu on bir kelimelik konuşma bana, on iki yıl önce duyduğum başka bir konuşmayı, hatırlattı. Bilmiyorum, size bunu nakletmekle, arkasında esrarengiz «çok başlı ejder» in saklı bulunduğu perdenin ucunu biraz olsun aralamış olabilecek miyim?

On iki yıl önce, Asiller Kulübünün salonunda, kırmızı kadife kaplı bir divana oturmuş, sekiz yaşındaki Willy Ferrero'nun (1) idare ettiği bir senfoni orkestrasının konserini dinliyordum. Ben stenograf filân değilim ama, iyi bir hafızaya sahibimdir. Bu sebeple, o zaman arkamda, keza kırmızı kadife kaplı koltuklarda oturan iki dinleyici arasında geçen konuşmayı bir stenograf kadar tam olarak vermeye çalışacağım.

Bu kerli ferli beylerden birisi, o sırada «Anitra'nın Dansı» isimli parçayı dâhiyane bir şekilde idare eden orkestra şefini seyretmekte olan dostuna dönerek:

— Ha, ne dersiniz buna? diye sordu.

— Neye?

— Onun, orkestrayı bu kadar mükemmel idare edişine...

— Ohoo, bunu bilmiyecek ne var? Bir cücedir o.

— Yani... bununla ne demek istiyorsunuz?

— Söyledim ya.. Bu Ferrero, bir cücedir. Takriben kırk yaşlarında olacaktır. Otuz yıl hiç durmadan ona işkence yapmışlar, sonra da onu böyle salıvermişler.

— İmkânı yok, böyle birşey olamaz! Bu sözlerinizle neyi kastettiğinizi anlıyamadım doğrusu! Bir kere suratına baksanızat! Cücelerin, insana ihtiyarlamış hissini veren kırışık suratları olur. Bunda ise, sekiz yaşındaki bir afacanın tipik çehresi var; şu kıl bar oval yüze, şu yuvarlak ve dolgun çocuk dudaklarına bakın hele

— Öyleyse hipnotize edilmiş.

— O da ne demek?

— Yani, sizin anlıyacağınız, uyutulmuş. Çocuğu evvelâ uyutmuşlar, sonra da salıvermişler. Haydi oğlum, salla degneciğini.

— Fakat durun canım, müsade edin de ben de anlatayım! İlim der ki, uyutulan, sizin deyiminizle, hipnotize edilen bir insan, sadece normal hayatta yapabildiği şeyleri yapar. Meselâ, hipnotize edilmiş bir kıza, yakınında bulunan bir adamı öptürtmek mümkündür; fakaaat, daha önceden ingilizce bilmiyorsa, ona hiçbir zaman bu dili konuşturamayız.

— Sahi mi?

— Elbette sahi!

— Vallahi, bütün bu dedikelerinizden pek birşey anlıyamadım.

— Bütün mesele burada ya. İşte onun için «Ne dersiniz bu na?» diye sordum.

— Belki de ona eziyet ettiler.

— Ne eziyeti?

— Hani siz de bilirsiniz; tıpkı küçükken akrobatlara yaptıkları gibi... Dediklerine göre, onların kemiklerini kırar ve yumuşasın diye sütte kaynatırlarmış.

— Bırakın bu safsataları canım! Bir orkestra şefinin sütte kaynatıldığı nerede görülmüş, nerede duyulmuştur?

— İlle her zaman sütte kaynatılır demek istemedim. Belki de ona sadece işkence yapmışlardır. Saçlarından tutup çekmişler ve sorkestrayı idare et bakalım, uyuz herif!» diye bağırmışlardır. Çocuk da ne yapsın, ağlamış sızlamış ama, sonunda orkestrayı idare etmiştir. Bazılarını da aç bırakırlarmış. Hattâ bu yüzden ölen bile olurmuş.

— Yok canım? İnanmam. İşken cenin bununla ne alâkası var? Terbiye edilmiş horozları ve sıçanları sahneye çıkarıp bunlara bir takım numaralar yaptıran salaş tiyatrocuları bile, bunu ancak tatlılıkla başarabilmektedirler. Malûm ya, tatlı söz yılanı bile deliğinden çıkarır.

— Aman, tatlısı da tuzlusu da sizin olsun! Eğer bu suretle bir şey başarılıyorsa, inanın ki, ufak tefek şeylerdir; zikretmeğe değmez. Ne bileyim meselâ, ayağına bir sicim bağlı horoz, sicimi çeker, tabancayı patlatır, ya da istasyon şefi kılığında bir sıçan, yavaş yavaş yürüyerek sahneye çıkar. İşte, sizin tatlılıkla yaptırabileceğiniz şey bundan ibaretir Fakat burada kazın ayağı öyle değil! Ufak bir oğlan çocuğu, koskoca bir senfoni orkestrasını idare ediyor! Bu işi tatlılıkla başarmaya imkân ve ihtimal yoktur.

— Yani sizin fikrinizce, anası babası ona habire eziyet etmiş... Acayip bir faraziye!

Gücenmiş bir eda ile, omuzunu silktikten sonra, devam etti:

— Şu halde, sizin noktai nazarınıza göre, bu iş şöyle olmaktadır: Sapsağlam, normal bir çocuk alıyoruz ve sonra ona eziyet etmeğe, elimize geçen her şeyle onu pataklamaya başlıyoruz; derken, bir veya iki yıl sonra, bir senfoni orkestrasını idare ederek, herkese parmak ısırtıyor?! Siz bu meseleye pek basit bir açıdan bakıyorsunuz.

— Affedersiniz ama, siz bana boyuna: «Bu işe ne dersiniz?» diye sordunuz, ben de elimden geldiği kadar size anlatmağa çalıştım. Peki, ya siz nasıl izah edersiniz?

— Neyi? Willy Ferroro'yu mu?

— Evet.

— Vallahi, bana kalırsa çok karışık bir mesele bu. Son seneler zarfında, optikte kaydolunan bü yük ilerlemeler sayesinde...

— Yani... bir ayna ile mi demek istiyorsunuz?

— Efendim?

— Anlatayım: Bir köşede, bir ayna vardır.. Hani hokkabazlar bununla...

— Hayır, öyle değil. Geçen yaz, Luna Parkta bir robot ressam gördüm. Bu ufak makine adam, eline kalemi alarak, halkın resmini yapıyordu. Fakat sonra bunun nasıl olduğunu öğrendim. Bu makine adam, perdenin arkasında oturan ve başka bir kâğıt üzerine resim yapan hakiki bir ressama bir elektrik kordonu ile bağlı bulunmaktaydı. Ne olduğunu tahmin edersiniz? İşi o şekilde ayarlamışlar ki, ufak ressam, ötekinin, yani hakiki ressamın bütün hareketlerini gayet ustaca tıpatıpına tekrar ederek, onun yaptığının hemen hemen aynını önündeki kâğıda çiziyor.

— Bir dakika. Makine bir adamı elektrikle hareket ettirmek pekâlâ mümkün.. Fakat bu Ferrero, canlı bir oğlan çocuğudur. Onu profesörler bile muayene etti!

— Hm! Belki. Eğer iş böyleyse, o zaman bir diyeceğim yok; gerisine aklım ermez zaten!

Bu konuşmayı daha fazla dinlemedim.

— Bir dakika beni dinler misiniz, beyler? Demindenberi konuştuktarımızın hepsi belki pek güzel şeyler ama, bunların yerine size, bir elektrik kordonundan veya ayna sisteminden çok daha basit bir şey teklif etsem nasıl olur?.

— Neymiş o teklif edeceğiniz şey?

— Ne olacak: bu çocuk ufak bir dâhidir. anlıyabildiniz mi?

İşkence nazariyesinin müdafi olan bey:

— Affedersiniz ama, dedi, bu izahınız hakikaten çok basit!

Düşünün bir kere: arkamda, kırmızı divanın üzerinde, kendileri için hikâye ve romanlar yazdığımız, resimler yaptığımız; kendileri için Şalyapin'in şarkılar söylediği ve Pavlova'nın dansettiği insanlar oturmaktaydı.

Şöyle bir teklifim var: Başta Şalyapin ve Pavlova olmak üzere, dansözler, şantörler ve yazarlar, öküz derisi ticaretine başlasalar nasıl olur acaba? Ben zaten karar verdim bile; birkaç tane mü hasebeci tanıdığım var. Nasıl defter tutulduğuna dair onlardan ders alacağım.

Willy Ferrero da bize uşaklık eder, müşterilerin defterlerini getirir götürür.. Ne dersiniz?.

(1) Dâhilere yaraşır üstün bir kabiliyete sahip bulunan bu ufacık oğlan çocuğu, 1911—1913 yıllarında, koca bir orkestranın şefi olarak, akıllara durgunluk veren bir başarıyla, bütün Rusya'yı doldurmuştur. Konserlerinin insanlar üzerinde bıraktığı tesir müthiştir. Philipp Ferrero, Rusya'daki bu turnesinden birkaç yıl sonra, hayata gözlerini yummuştur.

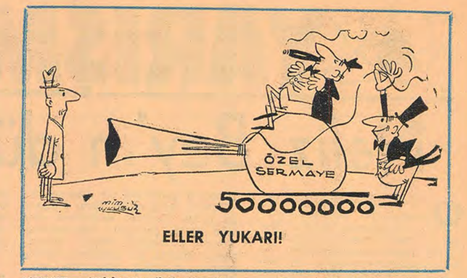

ELLER YUKARI!

Bu ne telâş?

Bir bankanın şube müdürü telefonla acele bir hanımı aradı.

— Hammefendi, şimdi hesabınızı getiriler, bankaya 800 lira borçlu imişsiniz.

— Yani?

— Bu parayı hemen ödemenizi rica edeceğiz.

— Geçen aykı hesabım nasıldı, müdür bey?

— Geçen ay 2000 lira alacaklı imişsiniz.

— Peki, öbür ay?

— Öbür ay da 6000 lira alacaklı.

— Aman insaf edin, beyefendi; ben aylarca sizden alacaklı kaldım, hiç sizi sıkboğaz ettim mi?

Spor ve zina

İki papaz arasında:

— Zina için de bir spordur, diyorlar, ne dersiniz?

— Belki öyledir, ancak şu farkla ki, herkes spordan bahseder, fakat spor yapmaz; zina'da isetam tersine...

APANDİSİT

Doktorun telefonu gece yarısı acı acı çalar:

— Aman doktor, yetişin, karımın apandisiti fena halde ağrıyor.

— Durun, telâş etmeyin, olamaz. Karımın apandisitini geçen sene ameliyat ettik ya?

— Neden olamasın, doktor? İmam nikâhı ile başka bir karı almış olamaz mıyım?
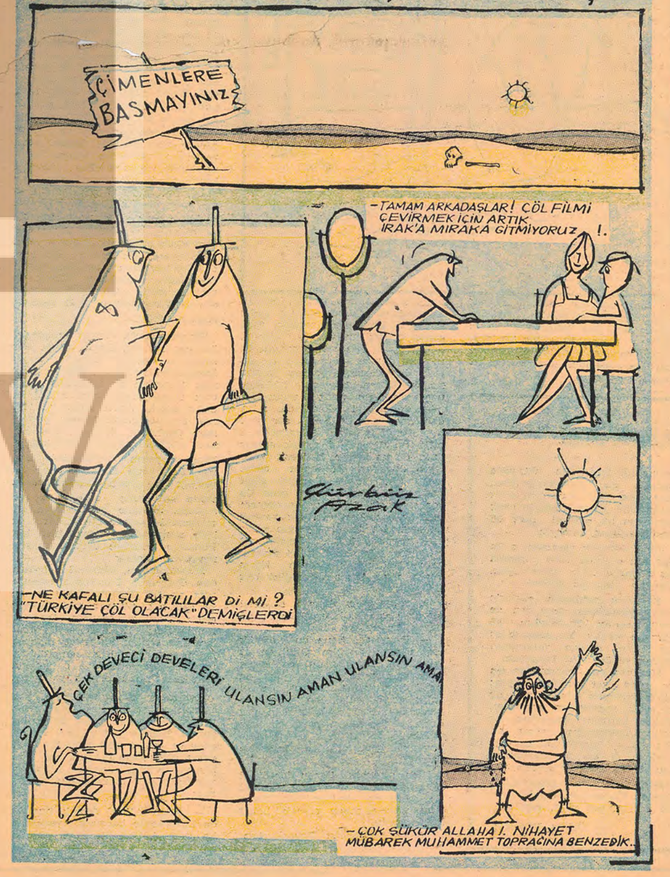
TÜRKİYE ÇÖLLEŞİYORMUŞ!..